

Universiteit
Leiden
The Netherlands

Bestuurskundige Berichten december 2003: Thema: Bezuinigingen

Heins, H.; Kasbergen, P.; Visser, E.; Plas, F. van der; Theije, N. de; Horck, B. van; Elk, S. van

Citation

Heins, H., Kasbergen, P., Visser, E., Plas, F. van der, Theije, N. de, Horck, B. van, & Elk, S. van (Eds.). (2003). Bestuurskundige Berichten december 2003: Thema: Bezuinigingen. *Bestuurskundige Berichten*, 18(5). Retrieved from <https://hdl.handle.net/1887/3211139>

Version: Not Applicable (or Unknown)

License: [Creative Commons CC BY-NC-ND 4.0 license](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/)

Downloaded from: <https://hdl.handle.net/1887/3211139>

Note: To cite this publication please use the final published version (if applicable).

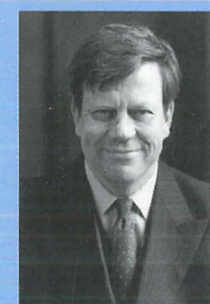
Magazine van de Bestuurskundige Interfacultaire vereniging Leiden

FOR DA LOVE OF MONEY

TPG Post

Port betaald
Port payé
Pays-Bas

Opinie: "Ik studeer
dus ik weet niets"

B.I.L.-Lezing: Ivo Opstelten
"De Rotterdamse aanpak is een aanpak
van harde afspraken, waarbij wordt
afgerekend op resultaat"

ING
PATTON STEVE JOHNSON CHRISTIAN KEIBER
AHONEY TERRY MIDDLTON
PIERRE
inworld
PRING

B.I.L.
Bestuurskundige
Interfacultaire vereniging
Leiden

WELKE BESTUURSKUNDIGEN VINDEN HUN WORTELS IN ZUID-HOLLAND?

Meepraten en -denken over het belang van het Groene Hart en de Rotterdamse haven. Kenniseconomie stimuleren en milieubeleid ontwikkelen. Nieuwe tuinbouwregio's tot bloei brengen en duurzame oplossingen bieden voor de bereikbaarheid. Dat vraagt om mensen die zich ergens in willen vastbijten. Die de uitdaging van complexe vraagstukken willen aangaan. In de provincie Zuid-Holland vind je een werkgever met toekomst. Waar je actief wordt gestimuleerd om in je carrière te groeien. Je 2.200 aanstaande collega's zijn enthousiast over hun arbeidsvoorwaarden, zoals de mogelijkheid tot 48 vrije dagen bij een fulltime betrekking en uitstekende ontwikkelingsmogelijkheden. De cultuur en openheid zullen je verrassen. Zoals er meer verrast bij de provincie Zuid-Holland. Werkgever voor mensen die er graag middenin zitten. Kijk voor uitgebreide informatie en actuele vacatures op onze website www.werkenbij.zuidholland.nl

Bij de provincie Zuid-Holland zit je er middenin www.werkenbij.zuidholland.nl

provincie
ZUID HOLLAND

REDACTIONEEL

Een nieuw jaar, een nieuw bestuur en een nieuwe BB! Met veel enthousiasme is de nieuwe BB-commissie aan de slag gegaan om een heel jaar lang een verenigingsblad van hoog niveau te vervaardigen. Een nieuwe Bestuurskundige Berichten betekent ook een nieuw thema, te weten "Bezuinigingen". Een thema dat ons wel gepast leek in deze tijd van conjuncturele neergang en gesteggel over EMU-normen. In het thematische katern is daarom ook een interessant artikel te vinden over het Stabiliteitspact en de rol van Nederland hierin. Daarnaast geven Gerda Verburg van het CDA en Jet Bussemaker van de PvdA hun mening over de bezuinigingen in het Pro-Contra interview. Behalve interviews en artikelen over bezuinigingen is in deze BB een verslag van de lezing die Ivo Opstelten voor de B.I.L. hield opgenomen. Jan Jaap van Halem vertelt in zijn stageverslag over zijn belevenissen in New York en Udo Pesch legt in de nieuwe rubriek 'Geef de pen door' uit wat filosofie en privatisering met elkaar te maken hebben.

Erg verheugd is de redactie ook met de reacties op de ingezonden brief van de vorige BB. De redactie juicht dit toe en hoopt in de toekomst vaker reacties te mogen ontvangen. Om dit te bevorderen is het thema voor het tweede nummer van de Bestuurskundige Berichten in dit nummer bekendgemaakt evenals de kopijdatum. Een nieuw jaar betekent ook nieuwe commissies en nieuwe functies. Daarom zijn er in dit nummer diverse artikelen te vinden waarin respectievelijk het LCB 2004, de B.E.L.-commissie en de studieadviseuse Daniëlle Ladan zich voorstellen.

Zoals u ziet is het thema bezuinigingen, er is echter geenszins bezuinigd op de samenstelling van de BB-commissie. De redactie bestaat dit jaar namelijk uit zeven personen, te weten Peter Kasbergen, Bart van Horck, Simone van Elk, Frank van der Plas, Nathalie de Theije, Elvira Visser en ondergetekende. Samen zullen wij ervoor zorgen dat de BB nog rijker van inhoud zal zijn en trachten de BB zowel kwalitatief als kwantitatief op een nog hoger plan te trekken. De redactie wenst u verder niet alleen veel leesplezier, maar ook een succesvol en hemeltergend goed 2004.

Namens de redactie,

Hessel Heins

Bestuurskundige Berichten

Postbus 9555, 2300 RB Leiden
Tel. 071-5273696
Fax. 071-5273979
E-Mail: bil@fsw.leidenuniv.nl
www.fsw.leidenuniv.nl/bil

Commissaris Hessel Heins

Eindredactie Hessel Heins,
Peter Kasbergen

Hoofdredacteur Peter Kasbergen

Vormgeving Bart van Horck,
Elvira Visser

Redactie Peter Kasbergen, Elvira
Visser, Frank van der Plas, Nathalie
de Theije, Bart van Horck, Simone
van Elk

Gastschrijvers: Jordy de
Schepper, Bart van Nierop, Robert
Vermeulen, Koen Bartels, ir. U.
Pesch, Hendriekje van der Meer,
Daniëlle Ladan,

Redactieraad

Dr. F.M. van der Meer
Prof. Dr. M.R. Rutgers

Drukker Grafische Dienst UFB

ISSN 0920-5772

Copyright 2003 B.I.L.

Kopij voor de redactie Via e-mail
(bil@fsw.leidenuniv.nl) of op diskette in
Word formaat

Advertenties Laurens Niëns, 071-
5273696

Opplage 550 stuks

Abonnement Leden van de B.I.L. ontvangen Bestuurskundige Berichten gratis thuis. Voor niet leden kost een abonnement €11,35 per jaar. Dit dient te worden voldaan op bankrekening 56.65.22.357 t.n.v. de B.I.L. Leiden o.v.v. abonnement B.B. of op giro 9200 van de ABN-Amro Leiden o.v.v. B.I.L. rekeningnummer 56.65.22.357; abonnement B.B.

Bestuurskundige Berichten is een uitgave van de Bestuurskundige Interfacultaire vereniging Leiden (B.I.L.) en verschijnt viermaal per jaar. Het is niet toegestaan zonder toestemming van de redactie op enigerlei wijze het geheel of delen van dit nummer te reproduceren. Waar redacteurs op persoonlijke titel hun mening geven is dit niet noodzakelijkerwijs die van de gehele redactie.

Geachte leden,

Eind september, even na twaalfen, werden wij door een aantal stevige slagen van Ine Koevoet geïnstalleerd als het B.I.L.-bestuur 2003-2004. Onze eerste dag was er eentje van wat B.I.L.-tradities en (dus) veel opruimen. Daarna kwamen er natuurlijk allemaal nieuwe dingen op ons af. Als voorzitter van de B.I.L. was het wel even wennen. Ineens aan het hoofd te staan van een vereniging die 550 leden telt en samen met mijn bestuursleden ervoor te zorgen dat de B.I.L. het vertrouwde repertoire wat ze altijd aanbiedt waar kan maken. Echter prettige dingen wennen snel en zo ook het voorzitterschap van de B.I.L.!

Nog voordat we als nieuw bestuur van start zijn gegaan hebben we eerst aan een enorme teambuilding gewerkt. Een weekend lang hebben we elkaar door en door leren kennen in het pittoreske plaatsje Leusden. Daarna zijn we aan de weg gaan timmeren en hebben we, met dank aan het vorige bestuur, een aantal activiteiten op poten gezet. Als nieuwe voorzitter zou ik het liefst alle activiteiten die we al achter de rug hebben hier opsommen, maar met een enorme zweem van arrogantie moet ik u zeggen dat het er daar nu al teveel voor zijn. Ik zal er een paar de revue laten passeren. We bezochten het ministerie van EZ, de eerstejaars zijn de productconfrontatie bij Heineken niet uit de weg gegaan en naast COREPER bezochten we de nieuwe werkplek van 'onze' Jaap in Brussel.

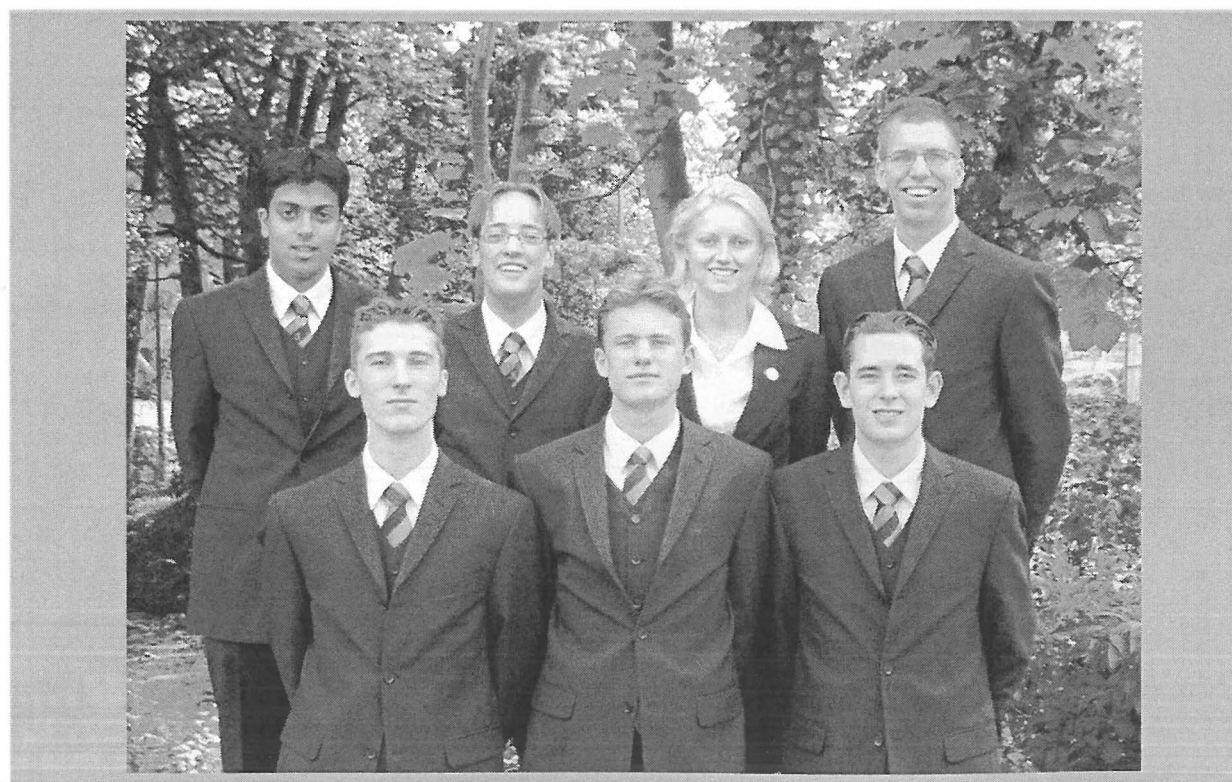
Nog voordat we een lezing kregen van burgemeester Opstelten werden we echter opgeschrikt door een 'terroristische aanval' van de SPIL. Dit weinig productieve studieclubje van de politicologen achtte het noodzakelijk om terug te slaan na een als onprettige ervaren actie van de B.I.L.

Samen met de gigantische inzet van alle commissies komen er weer veel activiteiten aan. Eind januari reizen we af naar Londen, om aldaar naast veel gezelligheid een aantal bestuurskundig interessante organisaties te bezoeken die betrekking hebben op transport. Half januari hopen we u te verwelkomen op het grote B.I.L.-feest. Daarnaast houden we u in onze nieuwsbrief op de hoogte van een aantal inhoudelijke activiteiten. Als bestuur hopen we op veel 'input' van uw kant. Voor alle ideeën staan wij open!

Tot slot representeren we met enorme trots de vereniging Van Borrel Tot Borrel (voor de leden die Openbare Financiën hebben gevolgd een kleine wijziging in wat u dacht dat het betekende). Hopelijk zien we u dit jaar terug bij de B.I.L. of mogen we u begroeten op een van onze activiteiten.

Was getekend,

Jeroen Broekema
Voorzitter B.I.L.

BESTUURSKUNDIGE BERICHTEN

- 1 Redactioneel
- 2 Bestuurspraat
- 4 Ingezonden Brief
- 5 Opinie: Ik studeer dus ik weet niets

THEMA - VERNIEUWING

- 7 Hennie Hoenderbos
- 8 Pro/Contrainerview
- 13 Interview: Persofficier van Justitie
- 14 Beschouwing: Bezuïgingen
- 16 Beschouwing: Verraad aan de D-Mark
- 19 Samenvatting
- 19 Komische Noot

VERENIGING

- 20 NAVO-excursie
- 22 Heineken-excursie
- 23 B.I.L.-lid in Leiden: Maaïke van Etten
- 24 Tentamen Uittreksel Bank
- 25 Agenda & Prikbord
- 26 Kiekjespagina
- 27 Vechten voor windmolens
- 29 Lezing Opstelten

STUDIE

- 30 Studieadviseur
- 31 Geef de pen door aan....
- 32 LCB 2004 stelt zich voor
- 34 B.E.L.-commissie
- 35 Opleidingscommissie
- 36 Vrede en Veiligheid
- 38 Stageverslag
- 40 BB's Boekenhoek

16 - Verraad aan de D-Mark

Een meerderheid van de Ecofin-raad (de raad van ministers van Financiën van de Europese Unie) besloot in de nacht van 25 op 26 november geen stappen te ondernemen tegen Frankrijk en Duitsland. Terwijl deze landen zich niet houden aan de afspraken over begrotingstekorten.

23 - B.I.L.-lid: Maaïke van Etten

Uiteindelijk moet het natuurlijk in de EL CID week in augustus 2004 gebeuren.

38 - Stageverslag: New York

In the coming four months I would visit meetings in the full range of topics that my section covered. Reporting to The Hague on the United Nations Forum on Forests on the day the Security Council saw the end of diplomacy on the Iraq crises was for me the most notorious one.

Bestuurskundige Berichten
Postbus 9555
2300 RB Leiden

Leiden, November 2003

Beste anoniempje,

Met grote verbazing hebben we kennis genomen van je bijdrage aan BB nr. 4 van september 2003.

Ook wij zijn inmiddels tweedejaars bestuurskundestudenten en we herkennen ons totaal niet in het beeld dat je schetst van, wat jij zo mooi noemt, de 'academische wereld'. De verwachting die je had als naïeve scholier van het studeren aan een universiteit strookt inderdaad niet met de werkelijkheid. Volgens ons is dit maar goed ook. Stel je voor dat we onderwijs kregen van slechts verstrooide professoren met als enige onderwijsmateriaal een bord met krijtjes, terwijl wij ons een uur lang moesten verkneukelen op houten collegebankjes. Inderdaad een romantisch beeld, maar de werkelijkheid is gelukkig anders.

Je geeft aan dat studenten slechts studeren om een hoop lol te hebben en zich primair laten leiden door toekomstige hoge salarissen. Je ziet volgens ons een aantal dingen over het hoofd.

Allereerst willen we je erop wijzen dat studenten wel degelijk welbewust hun studiekeuze maken. Deze keuze komt logischerwijs voort uit interesse voor een bepaald vakgebied. Een interesse die men ontwikkelt gedurende zijn vooropleiding en die niet ineens vervliegt wanneer men met een studie begint; de interesses worden dan juist aangewakkerd en gedurende de studie verdiept. Bovendien beletten prestatiebeurs en hoge studiekosten je wel om slechts voor de lol een studie te doorlopen. Studenten anno 2003 zetten zich wel degelijk actief in binnen het universitaire leven en daarbuiten. Het commissiewerk bij de B.I.L. kan ieder jaar nog op vele sollicitaties rekenen. Een groot deel van de bestuurskundestudenten zet zich op zo'n manier actief in voor de studievereniging. De academische wereld bruist naar onze mening dan ook nog steeds. Denk hierbij ook aan vele lezingen, fora, studiereizen en debatten, die georganiseerd worden door en voor studenten. In je brief stel je dat studenten niet actief betrokken zijn, maar bovenstaande activiteiten bewijzen het tegendeel. We kunnen uit jouw brief slechts concluderen dat jij hierbij nooit aanwezig bent, anoniempje!

Daarnaast stel je dat studenten alleen een hoop lol willen beleven tijdens hun studietijd. Natuurlijk is het belangrijk lol te hebben in wat je doet. Je kunt bijvoorbeeld lid worden bij een van de Leidse studentenverenigingen, je beleeft een hoop lol en je wordt tevens in staat gesteld naast een academische opleiding ook andere vaardigheden te ontwikkelen die voor een 'homo academicus' van groot belang zijn. Denk hierbij aan allerhande vaardigheden op sociaal vlak, en wat bestuurskundestudenten aangaat, ervaren wat besturen in de werkelijkheid inhoudt.

Het frappeert ons in hoge mate dat je als tweedejaars student nu al van mening bent dat vroeger alles beter was. Volgens ons loop je dan een hoop mis in de huidige studentenwereld. We adviseren je dan ook om je nog eens goed te oriënteren binnen de Leidse Universiteit en studentenwereld. Je zult ontdekken dat er wel degelijk een grote betrokkenheid en activiteit van studenten bestaat en dat de 'herleving van de academische mentaliteit', waar jij zo voor pleit, onnodig is.

Christiaan Schakel en Richard Vernooij
"Het Chemisch Duo"

Ik studeer dus ik weet niets

"We moeten de sterren laten stralen"

aldus premier Balkenende afgelopen september tijdens de opening van het academisch jaar in Leiden. Kwaliteit dient beloond te worden en Nederland moet een Europese kennisgrootmacht worden. NRC-redacteur Dirk van Delft' sluit zich hier deels bij aan. Hij meent dat de wetenschap aan status heeft ingeboet, hetgeen tot gevolg heeft gehad dat er te weinig geld ter beschikking werd gesteld aan universiteiten. Hij bepleit een verandering van de academische cultuur om de kwaliteit van het hoger onderwijs te bevorderen en daarmee haar status extern te herwinnen.

In de vorige editie van de Bestuurskundige Berichten bepleit een anonieme brievenschrijver in een ingezonden artikel tevens een verandering van de academische cultuur¹. Deze wil hij bereiken door zelfontplooiing en een actievere houding onder studenten meer te stimuleren.

Ik deel de kritiek van beiden dat er iets schort aan de academische mentaliteit, ik zou alleen wat kanttekeningen willen plaatsen bij de problemen en oplossingen die ze schetsen. Na eerst de argumentatie van beiden nader uiteen te hebben gezet zal ik dit nader toelichten. Tevens zal ik uiteenzetten waarom het denkbeeld van Socrates dat

hij de meest wijze van alle mensen was, aangezien hij de enige was die wist dat hij niks wist², een inzicht is dat binnen de universiteit gekoesterd moet worden.

Door de vele bezuinigingen de afgelopen jaren is het onderwijs murw gebeukt en heeft zij aan status ingeboet in de Nederlandse cultuur. Dit proces dient terug gedraaid te worden. Herbezinning van de in verval geraakte academische cultuur is tevens hard nodig om de kenniseconomie te stimuleren. Weg met de dictatuur van de middelmaat stelt Dirk van Delft dan ook. Er moet gefocust worden op talent, en wel met brede bacheloropleidingen en met docenten die talent

wetenaante spreken. Hiermee dienen vooral bètastudenten gelokt te worden. We moeten om dit te bereiken onder andere af van 'de modestudies waarop niemand zit te wachten en die studenten van de echte vakken weglukken'. Verder moeten de e i n d e l o z e herkansingsmogelijkheden van tentamens, de premies op het binnenhalen van studenten die in wetenschap niet geïnteresseerd zijn en vastgeroeste wanpresteerders die de doorstroming blokkeren uit het universitaire circuit verdwijnen. Er moet bijgevolg een prestatiecultuur worden gestimuleerd waarin zestig uur studeren per week normaal is en beurzen worden uitgedeeld die uitblinkers ervan weerhouden vakken te vullen om de eindjes aan elkaar te

knopen. Aldus Van Delft, die daarnaast wel uitspreekt dat de universiteit ook een culturele taak heeft en dat door 'nutteloze' kennis van studies als sterrenkunde en Sanskriet het leven toch meer waarde krijgt³.

In schril contrast hiermee staat de romantische academische cultuur die in de eerder genoemde ingezonden brief wordt voorgestaan. Als verstorende factoren worden beelden geschetst van een studentenleven dat draait om de lol en het overwicht dat veel geld verdienen en carrière maken heeft boven onderzoek verrichten in de naam van de wetenschap. Men zou zich wellicht door het toenemende individualisme niet meer willen

"Van nadenken worden we immers gelukkig [...]"

rekenen tot een groep van academici en zou de universiteit meer zien als louter opleidingsinstituut. De academische cultuur zou volgens de schrijver meer gericht moeten zijn op zelfontplooiing, discussiëren en het verwerven van inzichten. Meer betrokkenheid bij bijvoorbeeld een tijdschrift als de Bestuurskundige Berichten, wat eigenlijk ook de aanleiding voor zijn schrijven vormde, zou daarvan een uiting kunnen zijn⁴.

Allereerst zou ik graag duidelijk willen aanduiden dat beide schrijvers andere problemen signaleren binnen het hoger onderwijs en bovendien andere doelen stellen. Zij staan evenwel een verandering van de academische mentaliteit voor. De tegenstellingen die beide omschrijven in hun poging een uitweg te zoeken voor de huidige malaise botsen echter op een dergelijke manier dat ze wellicht meer inzicht kunnen bieden in het aanpakken van de academische mentaliteit. Voorop gesteld dat de problemen in de huidige situatie en de oorzaken daarvan diffuus zijn, en hier dan ook niet nader bepaald zullen worden.

Laten we eerst eens kijken naar de verschillen in de manier van aanpak. Dirk van Delft lijkt wel uit te gaan van

academische mentaliteit?

de luie student die geprikkeld en gestimuleerd moet worden om te presteren, conform de bij bestuurskundestudenten welbekende Theory X van McGregor⁵. De anonieme brieven schrijver signaleert echter het bestaan van een instelling à la Theory X en hoopt dat men zich zal gaan ontwikkelen tot een 'homo academicus' overeenkomstig Theory Y. Laten we eens gaan kijken hoe een synthese van deze opvattingen kan worden gebruikt om tot een oplossing te komen.

Zelf sta ik een academische cultuur voor waarin ruimte wordt geboden aan de student om zich te ontplooien en waarin dit ook wordt gestimuleerd. Hier zitten in navolging van de twee gepresenteerde visies echter wel wat haken en ogen aan. Allereerst is het hoogst twijfelachtig of iedereen deze ruimte juist zal interpreteren, laat staan benutten. Een prestatiecultuur zet mijns inziens echter de verkeerde toon. Te veel tijdsdruk zorgt ervoor dat men niet alle literatuur kan lezen. Minder tijdsdruk zou de studenten in de gelegenheid kunnen stellen om zich verder te verdiepen in de stof, door juist extra literatuur te lezen. Aan de andere kant moet er wel sprake zijn van een degelijke discipline onder de studenten, de klaagcultuur mag zeker niet prevaleren!

Een focus op talent zal daarnaast leiden tot een verlies van kwaliteitspotentieel. Een kenniseconomie kan je proberen te bereiken door een zo select mogelijke groep zo hoog mogelijk op te leiden (via een universitaire prestatiecultuur), of

door een zo groot mogelijk groep de kans te bieden zich te ontplooien. Met dit laatste bereik je een brede basis van hoogopgeleiden voor het stimuleren en op peil houden van de kenniseconomie. Je moet talent natuurlijk altijd de kans geven zich extra te ontplooien, maar daarbij moet je niet de -vergeef me de uitdrukking, we hebben het nog altijd over hoog opgeleiden- iets minder bededen uit het oog verliezen.

Het verplicht stellen van een vak waarin wetenschapsbenadering en de werkelijke inrichting van de betreffende studie aan het begin van de studietijd wordt gedoceerd, is wellicht een beter alternatief. Dat zou de nieuwe studenten een beeld moeten geven van wat wetenschappelijk denken inhoudt en hoe dat te bereiken valt tevens een specifieke schets van waar de studie nou over gaat en hoe deze er uit zal gaan zien. Dit biedt een tweeledige oplossing, namelijk de student bewust maken van de academische cultuur, maar ook hoe de studie er de komende jaren uit komt te zien. Dit zal een hoop uitval gedurende het jaar kunnen voorkomen, hetgeen een aanzienlijke besparing van publieke gelden zou kunnen betekenen.

Hiernaast moet je ook ruimte bieden voor zelfontplooiing naast de studie. "Ik ben student en daarnaast studeer ik" zei oud B.I.L.-voorzitter A.J. van Zwieten eens in een interview in dit blad⁶. Daar wil ik me graag bij aansluiten, het doen van commissiewerk en andere minder studierelevante zaken kunnen bijzonder veel bijdragen aan je

levenservaring. Zowel een volledige focus op universitaire zelfontplooiing als zestig uur studeren per week stimuleren dit niet bepaald.

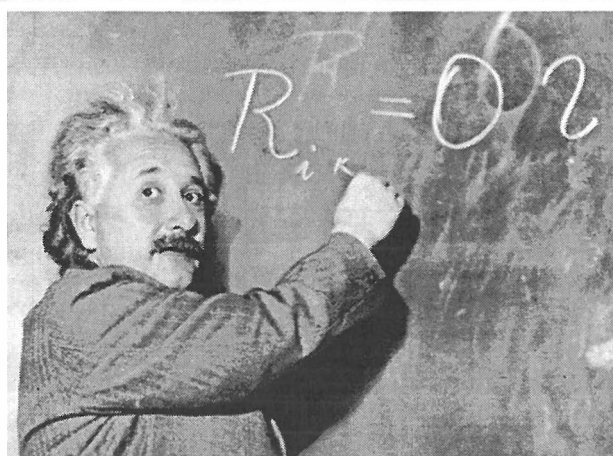
Het volgen van onderwijs aan een universiteit is hiernaast volgens mij een opstap tot het bereiken van een "hogere ik". De mogelijkheden en grenzen van je denkvermogen inzien, zoals Socrates dat al in 399 v Chr. aangaf. Studeren staat niet gelijk aan leren, maar aan het verwerven van inzicht en een wetenschappelijke denkwijze. Het beperkt houden van een prestatiecultuur lijkt mij nastrevenswaardig om de academische mentaliteit op peil te krijgen en te houden. Alhoewel het natuurlijk dubieus blijft in hoeverre de studenten hier voldoende invulling aan weten te geven. Een verplicht vak als wetenschapsbenadering zou hier wellicht uitkomst kunnen bieden.

Nadenken doe je eigenlijk altijd, daar hoeft je geen zestig uur per week studeren voor te verplichten, zolang je het nadenken maar constant stimuleert. Van nadenken worden we immers gelukkig, aldus prof. Rutgers in zijn oratie⁷. Kunnen we dan niet gezamenlijk gelukkig worden in Nederland? ☐

Koen Bartels

Bronnen

- ¹ Van Delft, NRC Handelsblad, 9 september 2003
- ² Bestuurskundige Berichten, september 2003: 4
- ³ Fogteloo, 2003: 27
- ⁴ Van Delft, NRC Handelsblad, 9 september 2003
- ⁵ Bestuurskundige Berichten, september 2003: 4
- ⁶ Rainey, 2003: 252
- ⁷ Bestuurskundige Berichten, juni 2003: 25
- ⁸ Rutgers, M.R., *De Verlicht Bestuurskundige. Over de raakvlakken van filosofie en bestuurskunde*, Oratie 26 September 2003, Academiegebouw Leiden

Einstein studeerde ook veel, echter hij wist wel veel

"Dat klinkt toch op zijn allerminst gek"

Soms schaam ik me ervoor dat ik Nederlander ben. Ik noem maar: 1-0 tegen Schotland, überhaupt nog een play-off spelen als nationaal elftal. Maar Nederland heeft, zo vertelde Adam Curry mij vanmorgen op radio Veronica, een "vergaderkundig instituut". Mensen die dus vergaderen over vergaderen. Da's nou pas een visitekaartje voor Jan-Peter in het buitenland. Bush, Chirac en Blair hebben het nakijken, immers die vergaderen maar wat raak zonder enige structuur natuurlijk. Wat te denken van die vergadering over satire met de mooie rooie neus van Mat Herben in de Tweede Kamer, de invloed van het vergaderkundig instituut kwam daarbij volledig tot zijn recht.

Nee, internationaal telt Nederland volledig mee. Het poldermodel wordt de lucht in geprezen, om vervolgens weer als "dutch disease" te worden geprullebakkeerd (ha nog zo'n mooi Nederlands woord!). Met prominenten als Ruud Lubbers, de man die Palestijnen niet eens op z'n Engels kan

uitspreken (Pellistains!), en onze Jaap de Hoop "Sheaffer" staat Nederland internationaal goed op de kaart.

Laten we het echter hebben over de koning van het stel, die zich de laatste tijd het meest internationaal uitsprak van alle Nederlanders: onzer allen Gerrit. In zijn eentje trekt Gerrit als ware profeet door de Europese Unie, verlicht met de idee van bezuiniging. Het kan Gerrit niet bommen wat er precies voor nodig is binnen de Unie, het stabiliteitspact mag volgens hem (en dus Nederland) niet worden geschonden.

Nu valt daar natuurlijk een en het ander over te schrijven. Bij deze neem ik dan ook graag van de gelegenheid gebruik om dat te doen. Het is natuurlijk frappant dat nu juist hét land dat grote voorstander was van het stabiliteitspact, Duitsland, nu ineens zich helemaal niet druk maakt. Ten tijde van de vorming van de EMU

wilde de Duitse bevolking een sterke munt die als het even kon net zo sterk als de Mark zou zijn. Tweede punt is natuurlijk heel simpel: een regel is een regel en is niet voor niets geformuleerd. Slechts bij hoge

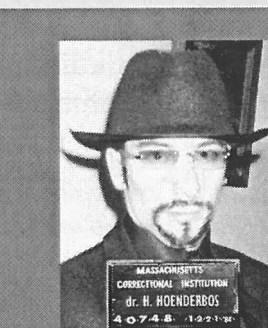
uitzondering mag de drie procent worden overschreden. En da's natuurlijk weer redelijk vaag: wat is nou een HOGE uitzondering?! Daarover zijn de meningen binnen de Unie natuurlijk verdeeld.

Nu staat Nederland voor een lastig pakket, en zou ze gebaat zijn bij een sterke BeNeLux. Zo'n 30 miljoen mensen met de koppen dezelfde kant, dat op bekt binnen Europa natuurlijk wel lekker. Helaas: België en Luxemburg laten Nederland alleen. En daar sta je dan, een betoog te houden voor keiharde toepassing van regels, terwijl je een land vertegenwoordigt waar je je dope nog net niet bij je McChicken kunt kopen. Zo sta je als opa in de Tweede Kamer, zo sta je als minister van Financiën Nederland te vertegenwoordigen. Het leven van

Gerrit gaat ook niet over rozen.

Dat klinkt toch op zijn allerminst "gek". Nederland heeft het meest liberale drugsbeleid ter wereld, niet dat ik daar tegen ben of zo, en wil nu ineens dat de regels strak gehanteerd worden. Tja, dan moet je niet opkijken dat je commentaar krijgt en je jezelf in een "einzelfängerspositie" werkt. Enige consequentie is toch wel gewenst. ☐

Hennie Hoenderbos

"En daar sta je dan, een betoog te houden voor keiharde toepassing van regels...."

Interview Pro/Contra: Jet Bussemaker versus Gerda Verburg

Bezuinigingen hoor je tegenwoordig overal bij de overheid. De politiek heeft het bijna nergens anders over. In Tweede Kamer heb je altijd twee soorten partijen: Zij die deel uitmaken van de regeringscoalitie en zij die dat niet doen. Die laatste vormen de oppositie die dikwijls lijnrecht tegenover het kabinetsbeleid staan. Hoe staat het met de soorten partijen in de kamer in deze tijden? Is er sprake van heftige oppositie en gehoorzame fractiediscipline? Bestuurskundige berichten nam de proef op de som en interviewde Jet Bussemaker van de PvdA als vertegenwoordigster van de oppositie en Gerda Verburg van het CDA, de grootste regeringspartij.

'Eigen verantwoordelijkheid nemen' is een term die veel wordt gebruikt door de coalitie om de bezuinigingen te karakteriseren. Inzake bezuiniging als die op de WAO lijkt dit een normale term, wanneer men kan werken moet men de verantwoordelijkheid nemen dit ook te gaan doen. Geldt dit echter ook voor bezuinigingen als die op de zorgsector? Mag je mensen met de kosten van ziek worden of ziek zijn als eigen verantwoordelijkheid opzadelen? **Verburg:** Allereerst wil ik opmerken dat van de term 'eigen verantwoordelijkheid nemen' in de media is geworden tot een synoniem van bezuinigingen. Dat is het niet, maar het is wel een noodzakelijkheid geworden. We hebben namelijk een verzorgingsstaat gecreëerd die nu en op de langere termijn niet meer kan voorzien in de behoeften van mensen. We moeten nu bezuinigen om ons te houden aan het stabiliteitspact en om de toekomstige vergrijzing betaalbaar te houden. In dat kader is er niet bezuinigd in economisch voorspoedige tijden en dus moet het nu tijdens de recessie. Wat betreft de zorg willen we mensen kostenbewuster maken door zichtbaar te maken wat de gezondheidszorg kost. We hebben de uitgaven in de zorg herijkt en een onderscheid gemaakt tussen enerzijds middelen die de overheid garandeert en wij als gemeenschap betalen en anderzijds middelen waarvoor mensen eigen keuzes moeten maken en die ze dus zelf moeten betalen.

Bussemaker: De WAO zijn ook mensen die ziek worden. Als je ziek wordt kan je vaak niet meer werken. Eigen verantwoordelijkheid is de mantra van dit kabinet. Ik wordt niet goed van die term. Wat versta je onder eigen verantwoordelijkheid. Ik vind het prima om eigen verantwoordelijkheid nemen maar dan moet je als overheid ook de condities garanderen waaronder mensen die eigen verantwoordelijkheid kunnen nemen. Mijn grote kritiek op dit kabinetsbeleid is dat men wel overal eigen verantwoordelijkheid propageert maar mensen niet de middelen geeft die eigen verantwoordelijkheid te nemen. Dus men zegt bijvoorbeeld tegeneen WAO'er wel ok je krijgt wel een uitkering maar men zorgt er niet voor dat mensen echt weer terug kunnen komen op de arbeidsmarkt. Door werknemers te belonen, door werkgevers belonen die gehandicapten in dienst nemen. Daar heb je reïntegratietrajecten voor nodig en die worden allemaal wegbezuinigd. En bij chronisch zieken is dat eigenlijk nog duidelijker. Daar zegt men ook van Ja de kosten van de gezondheidszorg dat kunnen we allemaal niet meer betalen. Maar chronisch zieken hebben natuurlijk volstrekt andere kosten dan jullie en ik. Paracetamol, hoestdrank en de pil, ja die gaat er ook uit. Dat kan ik nog wel dragen maar als je chronisch ziek bent en de belasting omhoog gaat en je ziet dat mensen daarvoor extra kosten hebben die niet gecompenseerd worden. Dan vind ik dat je niet meer praat over een solidaire staat. En dus wat mij betreft eigen

"Ik vind het prima om eigen verantwoordelijkheid te nemen maar dan moet de overheid ook de condities garanderen"

verantwoordelijkheid prima maar hier met dit kabinet is het honderd keer zo erger. Eigen verantwoordelijkheid is natuurlijk nooit op zichzelf staand. Eigen verantwoordelijkheid is altijd een onderdeel van de verhouding met bescherming, van het meest kwetsbare in een samenleving. Een samenleving kan garanderen dat iedereen op een normale manier kan meedoen en kan participeren in de samenleving. En ja die mag je individuele verantwoordelijkheid voor vragen. Dat

„SORRY CHEF“

**40 PROCENT
ARBEIDSONGESCHIKT
EN DIE OVERIGE
60 PROCENT
MOET DAT ALLEMAAL
VERWERKEN**

Loesje

Loesjes mening over de WAO
problematiek

is ook het grondbeginsel van de verzorgingsstaat. Iedereen probeert individueel zelf verantwoordelijk in zijn eigen onderhoud van bestaan te voorzien. Wie dat niet kan die heeft recht op tegemoetkoming. En wij vinden dat je meer moet proberen mensen zelf die kans te geven. Dat je meer moet proberen om mensen niet afhankelijk te maken van dat inkomen. Om te stimuleren aan het werk te gaan. Als je dat verwacht dan is het niet voldoende om alleen de uitkeringen te verlagen. Dan denk je mensen willen niet aan het werk als we maar die uitkeringen verlagen dan gaan ze wel aan het werk. Maar vergeten wordt helemaal dat veel mensen gewoon wegens niet kunnen. Ik ken mensen met een arbeidshandicap zijn, met lichamelijke gebreken die gewoon nergens aan de bak komen. Ik ken ook Marokkaanse en Turkse jongeren, dat als de Albert Hein staat te springen om mensen dat als zij komen zij niet eens uitgenodigd worden. Dus als je alleen maar zegt die uitkeringen verlagen en echt de inzet hebt dat die mensen niet willen maar wel kunnen, in de samenleving waar de ??? op dit moment zo sterk toeneemt als nu, dan sluit je je af voor wat er echt in de samenleving gebeurt.

Het kabinet hanteert door middel van bezuinigingen vooral een strafprincipe. Op de WW en WAO-uitkeringen wordt gekort. Wanneer mensen niet gaan werken/ geen werk zoeken worden ze daarvoor gestraft. Stimuleren door sanctioneren is het leidmotief. Is het niet beter om mensen te stimuleren door ze te belonen wanneer ze wel gaan werken/ werk proberen te zoeken? **Verburg:** Werkloosheid was oorspronkelijk bedoeld als overbrugging tussen twee banen. Echter het is nu geen overbrugging meer, het is een inkomensbron geworden. We willen in de toekomst ons hele stelsel van sociale zekerheid behouden en dan moet je erin snoeien en vernieuwen. We moeten zorgen dat de WW weer wordt wat het was, namelijk een overbruggingsuitkering. Je kunt snoeien aan het begin van het traject of aan het eind bij de vervolguitering. Als je werklozen in plaats van 70% nog maar 50% van hun laatst verdiende loon uitkeert raak je mensen aan het begin. Dat doen we niet omdat we het belangrijk vinden dat mensen op een

goede manier van de ene baan naar de andere baan kunnen komen. De vervolguitering van twee jaar waar je geen premie voor betaalt, maar die de gemeenschap betaalt is wel een soort verlengde WW. Daar gaan we in snijden.

De WAO is bedoeld voor mensen die niet meer kunnen werken omdat ze arbeidsongeschikt zijn geraakt, maar is in de jaren tachtig gebruikt als een nette sociale afvloeiingsregeling. Ik zat vroeger in het vakbondsbestuur en vond het ook mooi als mensen de WAO in konden, want dan hoefden ze zich niet te schamen dat ze werkloos waren en kregen ze een uitkering van 70% van hun loon tot hun VUT. Nu zitten we in Nederland met een miljoen WAO'ers, die allemaal een stigma hebben en geen werkgever wil ze nog aannemen. Je ziet dat zo'n regeling een fuik wordt voor mensen, je komt er makkelijk in, maar je komt er niet meer uit. We willen er dus voor zorgen dat er geen mensen meer in de WAO komen. Dat doen we door nieuwe wetgeving.

Werkgevers en werknemers zijn samen verantwoordelijk voor ziektepreventie, kwaliteit van de arbeid en adequate reïntegratie. Doen ze dat niet, dan komen werknemers niet meer in de WAO. Pas als mensen echt volledig arbeidsongeschikt zijn krijgen uitkering, en wel een hogere dan voorheen. We dus aan het terugwerken naar waar de WAO oorspronkelijk voor was bedoeld. Als er minder mensen in de WAO komen en werkgevers meer aangesproken worden op kwaliteit van de arbeid wordt de WAO weer betaalbaar en kunnen ook de uitkeringen omhoog. **Bussemaker:** Ik denk dat iedereen het er over eens is dat je de armoedeval met bestrijden. Zeg maar de overgang van uitkering naar werk. Daar is onder Vermeend, een PvdA minister, een begin mee gemaakt. Dat als je gaat werken en extra inkomen krijg dat mis je toeslagen en subsidies dus dat schiet niet op. Dat doe je volgens ons niet door

op de VVD manier door middel van subsidies, door huursubsidie en dergelijke tescrappen. Dat doe je wel door mensen die gaan werken een extra korting te geven; arbeidskorting. Dat doet het kabinet ook maar het kabinet geeft iedereen arbeidskorting. Die krijgen de grote aandeelhouders ook. Die gaan er echt niet meer van werken die hebben dat ook niet nodig. Wij zeggen doe dat nou inkomensafhankelijk. Stapsgewijs erbij krijgen als ze gaan werken. Doe dat vooral aan de onderkant, van de onderkant tot modaal; dan stimuleer je mensen weer om te gaan werken. Vervolgens zorg dat er werk is. Wij hebben een tegenbegroting gemaakt voor Prinsjesdag waarin wij voor 2004 36.000 banen zijn gecreëerd. Bij dit

"Ik denk dat iedereen het ermee eens is dat je de armoedeval moet bestrijden. Daar is onder Vermeend, een PvdA minster een begin mee gemaakt."

kabinet verdwijnen er alleen maar banen, met dit kabinetsbeleid. Wij zeggen zorg dat het voor de werkgevers aantrekkelijk is om met name laag geschoolde mensen in dienst te nemen. Door ze een fiscale loonsubsidie te geven. Dat hebben we gehad dat werkt heel goed. Dit heeft dit kabinet afgeschaft en die is in tijden van hoge werkloosheid meer dan ooit nodig. Wij hebben gezegd zorg dat voor mensen die niet aan de bak komen in deze arbeidsmarkt dat je gesubsidieerde arbeid hebt. *Zoals startbanen bijvoorbeeld?* En natuurlijk moeten mensen daarin proberen door te stromen. Maar schaf dat nou niet af en bezuinig daar ook niet 1/3 van weg maar zorg dat behouden blijft voor mensen die een extra duwtje nodig hebben. Die op de gewone arbeidsmarkt niet aan de bak komen omdat ze sociaal niet zijn aangepast of weet ik veel wat. Dat moet je dus anders doen. Stimuleer goed gedrag. Bijvoorbeeld door

INTERVIEW

afdelingen waar het ziekteverzuim laag is bonussen krijgen. Ook individueel? Individuele beloningen staan vaak in CAO's. Met ziekteverzuim is dat vaak niet te doen, kwestie van CAO's. Dat is vaak met teams samen geregeld, je moet ook zorgen dat je per team werkt. Maar dat is vooral tussen werkgevers en werknemers. Maar wat ik heel raar vind is dat het kabinet de werknemers straft maar werkgevers met fluwelen handschoenen aanpakt. Daar zit dus geen evenwicht in. Het kabinet wilde werkgevers straffen die ouderen werknemers ontslaan maar dat hebben de coalitiepartijen tegengehouden. Ze hebben gezegd dat bedrijven bonussen moeten krijgen als ze goed presteren. Dat is een positieve stimulans maar ze hebben geen bonus voor bedrijven die oudere werknemers aannemen.

Leraar/lerares worden moet aantrekkelijker worden. Veel extra geld hiervoor is niet beschikbaar. Op welke manier kan het lerarentekort opgelost worden en het onderwijs een kwaliteitsslag maken?

Verburg: Door te zorgen dat docenten een goed salaris krijgen, maar ook door de arbeidsomstandigheden te verbeteren. Ik vind dat docenten weer moeten worden aangesproken met u en meneer of mevrouw. Docenten moeten een bepaalde status krijgen en leerlingen en ouders moeten ook zo met ze omgaan. Vervolgens is het belangrijk dat een onderwijsinstelling ook investeert in docenten. In docenten boven de 50 jaar wordt bijvoorbeeld niet meer geïnvesteerd, omdat ze toch met een paar jaar stoppen. Dan is het niet aantrekkelijk om het onderwijs in te

gaan. Veel mensen met een opleiding tot docent zijn de ICT ingegaan, maar nu die helemaal leegloopt, gaan ze het onderwijs in. Dan zou ik als onderwijsinstelling zeer argwanend zijn, want op het moment dat de economie weer een beetje aantrekt zijn ze weer weg. Ik vind dat docenten betrokken en enthousiast moeten zijn om iets over te brengen op hun leerlingen. Dat is het belangrijkste en dat bereik je deels door salarissen te verhogen, maar vooral door respect terug te brengen en docenten weer waardering te geven die ze verdienen.

Bussemaker: In ieder geval door het beroep aantrekkelijker te maken en dat moet je dus doen niet door te bezuinigen. Dit kabinet zegt dat ze in de kenniseconomie investeert en wij hebben dus uitgerekend dat ze tegelijkertijd ook allerlei afschaft en dan blijkt dat er wordt bezuinigd. Dus zorg dat mensen die interesse in het beroep hebben ook echt les kunnen geven en niet allerlei dingen doen die, en veel te veel bezig met regeltjes en bureaucratie. Het moet een beroep worden waar mensen trots op zijn. Dat betekent dat je ze ook goede arbeidsvoorwaarden moet geven. Dat hoeft niet altijd meer salaris te zijn. Maar ook bijvoorbeeld goede bijscholing, goeie verlofregelingen om op vakantie te gaan dat soort dingen.

In je begroting is gewoon een kwestie van prioriteiten geven. Dit kabinet geeft mensen met een lease-auto een hele hoopgeld. Vorig jaar hebben ze mensen die schatvluchtelingen genoemd of mensen die hun belastingen ontduiken, om minder belasting te betalen in België zijn gaan wonen die hebben ze nog eens een keer ontzien. Dat vindt ik dus niet nodig. Wat mij betreft doe nou allemaal een keer niet en besteed dat geld aan echt dingen investeren in de toekomst. Kerstpakketten bijvoorbeeld. Ik heb me inderdaad druk gemaakt om kerstpakketten. Voor een deel coalitiepartijen laten wij dat nou

behouden, laten we dat financieren uit vastgoedafrek. Het vorige kabinet wilde dat ook al afschaffen. Als we dat nu helemaal afschaffen hebben we geld om iedereen een kerstpakket te geven niet alleen de vastgoedhandelaren, die toch al veel geld hebben. Met de meest grootst mogelijke moeite kunnen we nu iets regelen voor een kleine tegemoetkoming voor ernstig chronisch zieken de mensen die helemaal aan de onderkant van de samenleving zitten.

De roep vanuit de samenleving om krachtig politioptreden en strengere straffen is erg hevig. Politie en justitie krijgen er beide enkele tientallen miljoenen bij om meer criminelen op te pakken. Ze moeten efficiënter gaan werken en de officier van justitie mag zaken met verdachten zelf afhandelen in plaats van ze voor een rechter te laten komen. Wordt hiermee goed ingespeeld op de publieke opinie en blijft tegelijk de rechtsorde in stand?

Verburg: Op dit punt ben ik altijd zeer in debat met mijn fractiegenoten. Ik vind dat we veiligheid met elkaar op straat creëren. De beste veiligheid begint bij jezelf maar tegelijk is zichtbaarheid van politie erg belangrijk. Een wijkagent speelt daarin een cruciale rol. Het is jarenlang zo geweest dat als je witteboordenagent was, dus binnen zat te vergaderen of stukken te schrijven, je meer status had dan een agent op straat. Dat is de wereld op zijn kop. Wij hebben minder blauw op straat dan bijvoorbeeld Duitsland of België en dat moet veranderen. Ik vind dat de politie mensen aan moet spreken op hun gedrag en niet, zoals veel mensen roepen, meer boetes moet gaan geven. Politie en justitie moeten het natuurlijk wel kunnen, maar ik denk niet dat onze samenleving beter en veiliger wordt als er meer boetes uitgedeeld worden. We moeten ook elkaar aanspreken op gedrag en er moet interactie zijn tussen de wijk en politie. Mensen moeten weer een beetje trots worden op hun wijk, de publieke ruimte is van iedereen en niet alleen van de brutaalste jongeren. Ik wil ook alleen wetgeving die we vervolgens handhaven. We kunnen van de overheid een wettenfabriek maken, maar als we ze niet handhaven is dat zinloos.

Bussemaker: Kijk wij vinden ook dat er meer politie moet komen, vooral dat

Beiden zijn voor investeren in het onderwijs

INTERVIEW

er meer blauw op straat moet komen. Nu blijkt, ik ben geen specialist, maar begin deze week dat er wel meer geld naar de politie gaat maar dat er niet meer blauw op straat komt. Dat is veel te ingewikkeld om nu te, met juridische procedures en verkeerde prioriteiten etc. Dus wij zeggen meer geld naar de politie en meer blauw op straat. Vooral buurtagenten, agenten die aanspreekbaar zijn voor iedereen. Die niet alleen straffen, moet ook gebeuren, maar ook de sociale context kennen, de signalen kennen. Die de buurtwinkel

"De beste veiligheid begint bij jezelf maar tegelijk is zichtbaarheid van de politie erg belangrijk. Een wijkagent speelt daarin een cruciale rol."

kennen, de buurt AH, en ook de school en ook het overige, de jongens die op straat rondhangen. Als er dan gestraft moet worden dat zij dat ook doen.

Bij defensie worden duizenden banen geschrapt en het hele militaire apparaat wordt verkleind. Welke gevolgen heeft dit voor het aanzien van Nederland in internationaal opzicht? En gaan we in de toekomst toe naar een Nederland zonder eigen leger?

Verburg: We hebben de dienstplicht afgeschaft en gekozen voor een beroepsleger en je ziet in afnemende mate dat het leger, met uitzondering van de marechaussee, nog een rol speelt omdat we in Europa open grenzen hebben en toch een soort veiligheidsgevoel hebben binnen de NAVO en binnen de EU. Voor de defensie van het land heb je het dus eigenlijk niet meer nodig. Tegelijk zijn we loyaal lid van de NAVO en als je nu ziet dat we internationaal in vier gebieden actief zijn, te weten Bosnië, Afghanistan, Irak en Liberia. Internationaal spelen we dus wel degelijk nog een rol. We willen het leger wat betreft manschappen terugbrengen tot een klein, maar goed toegerust apparaat. Je ziet op het gebied van *peace enforcing* en *peacekeeping* dat soldaten minder belangrijk worden, maar dat het meer draait om moderne apparatuur.

We moeten dus investeren in technisch hoogwaardig apparaat en minder in troepen. De troepen die er dan nog zijn moeten wel goed zijn toegerust. Ook hier geldt dus, net zoals bij politie, dat we minder witte boorden willen. Het hele ministerie van defensie zat namelijk vol met witte boorden die op hun 54ste met pensioen gingen. We zijn op dit moment nog bezig met de afslanking van het personeel en vernieuwing van de apparatuur en ik denk dat als we daar mee klaar zijn, we zitten op het niveau waarop Nederland moet opereren. Als bondgenoot van de NAVO actief binnen de VN.

Bussemaker: Nederland heeft altijd al een specialistisch leger gehad. Juist bij defensie kwam/komt veel onnodige bureaucratie voor. (Vooral binnen het ministerie). Er moeten meer gedaan worden aan de samenwerking van diensten (marine, landmacht, etc) Wij zijn niet voor het openhouden van een militair vliegveld als Valkenburg alleen voor koninklijke vluchten. Wel vinden wij dat er dan voor vervangende banen gezorgd moeten worden. Bijvoorbeeld in de zorg en in het onderwijs. Daar zitten we namelijk te springen om banen.

Veel bezuinigingsmaatregelen raken iedereen even hard of zijn inkomensafhankelijk en ontzien zo enigszins de lagere inkomensgroepen. Echter sommige bezuinigingen, zoals die op de WW, raken mensen die toch al weinig te besteden hebben extra hard. Zijn de bezuinigingen echt zo sociaal als sommige partijen menen? Is er een realistisch alternatief, daarbij in gedachten houdend dat tekorten voor volgende generaties niet wenselijk zijn?

Verburg: Ik ben het niet eens met mensen die de bezuinigingen sociaal noemen en ze kunnen het ook niet onderbouwen. Ik ben het met iedereen eens dat bezuinigen niet leuk is, maar we moeten ons realiseren dat we een nieuwe eeuw zijn ingegaan, waar we absoluut niet op voorbereid zijn. We zitten nog met zorgstelsels die halverwege de vorige eeuw zijn

opgebouwd en een sociale zekerheidsstelsel uit de jaren '50 en '60. Dat waren tijden waarin economische groei centraal stond. Nu gaat het minder en met het oog op de vergrijzing in de toekomst moeten we hervormen. In 2040 moeten 10 werkende mensen de AOW-uitkering betalen voor 6 gepensioneerd. Bijna 30% van je loon zou je dan moeten inleveren om iemands AOW-uitkering te betalen. Dat is dus naast je loonbelasting, premies etc. Als we dat nu weten, moeten we daar nu iets aan doen. We moeten nu moeilijke keuzes maken en we moeten zorgen dat we tegen de tijd van de ergste vergrijzing de staatsschuld hebben afgelost. Dat is ons streven, maar of het lukt is de vraag. We hebben nu namelijk gewoon een financieringstekort, dus voorlopig loopt de staatsschuld nog op. Je hoort er niemand over, maar we hebben volgend jaar een financieringstekort van 2,7%. Ondanks de bezuinigingen gaat het dus nog steeds niet goed. Het is dus noodzakelijk om heel voorzichtig om te gaan met de middelen die we hebben en te zorgen dat de economie weer uit het slop raakt.

Bussemaker: Ja dit beleid is sociaal. Als Nederland op de rand van bankroet stond dan waren deze bezuinigingen nog wel te verdedigen, maar Nederland staat niet op de rand van bankroet. De maatregelen van het kabinet versterken de economie niet.

Klinkt redelijk Keynesiaans niet?

Nee, dat is niet Keynesiaans. Er moet wel geïnvesteerd worden, maar er moet wel gericht geïnvesteerd worden. In de kenniseconomie en in de dienstensector. We moeten niet het braafste jongetje van de klas willen zijn. Dan zadelen wij latere generaties op met een (enorm) tekort in de zorg en het onderwijs. Het niet overschrijden van de eis van een maximaal financieringstekort van 3% is een eis op zichzelf geworden.

Ik ben voor gerichte en goede economische ontwikkelingen. Tijdens de onderhandelingen met het CDA kwamen we uit op een tekort van 2,3% tot 2007 maar met slecht beleid. □

Elvira Visscher & Simone van Elk

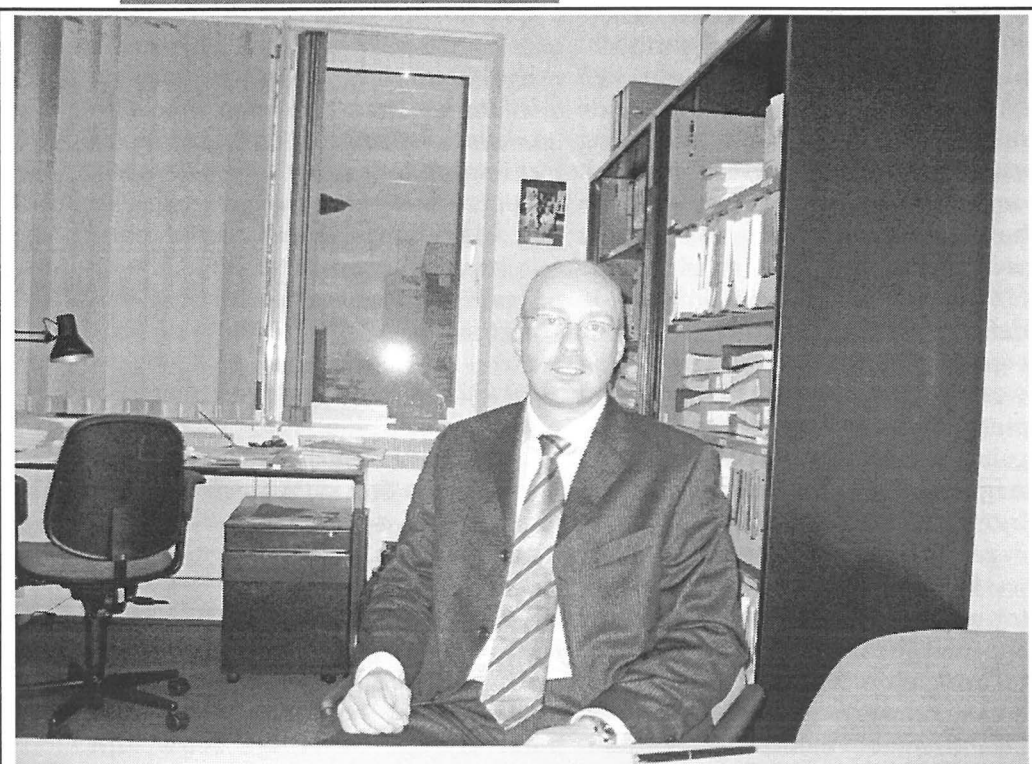
B. den Hartigh: Persofficier van Justitie

Je hoort het tegenwoordig maar wat vaak. Je slaat de kranten erop open en er wordt gekopt met titels als "Politiek wil meer blauw op straat". Recentelijk merkte dr. W.J. van Noort op onder zijn college Organisatie en Management I dat het populairste onderwerp voor een te schrijven paper het Nederlandse politieapparaat was. De politie is een hot item zelfs in tijden van bezuiniging en de schreeuw om veiligheid. Maar hoe zit het eigenlijk met de wereld achter de politie? Want al is de overtreder in zijn kraag gegrepen dat is slechts het begin van een vaak nog langer te volgen traject bij het Openbaar Ministerie. Hoe doet dit gedeelte van de "veiligheidsketen" het in tijden van de roep naar meer veiligheid en bezuinigingen? We komen uit bij de werkstad van Nederland voor een afspraak met Persofficier mr. drs. B. den Hartigh. Hij studeerde onder andere bestuurskunde, toen nog in Rotterdam en Leiden.

Als we na de tram de Erasmusbrug over zijn komen we bij de trappen van het nieuwe gebouw van het arrondissementsparket Rotterdam op het Wilhelminaplein. Rechts van ons zien we het PTT, ook al nieuw, het enige authentieke dat zich bij deze plek bevindt is het water links van ons. Mr. drs. Den Hartigh ontvangt ons op zijn werkkamer. Efficiënt en proper, je hoeft hier weinig te zoeken behalve het stopcontact voor onze taperecorder dan. Het uitzicht is mooi, hoewel je ver kunt kijken, kijk je tegen nieuwe architectuur aan. "Nou dus jullie gaan een stuk schrijven voor de Bestuurskundige Bericht?"

Hij heeft een gunstig uitgangspunt zegt hij, veiligheid was immers het issue van de verkiezingen. "Het is vrij moeilijk bezuigen op het Openbaar ministerie, omdat het bijna alleen maar uit personeel bestaat dus dat betekent eigenlijk dat je mensen moet ontslaan. Zoals het er nu voorstaat zullen we er op de volgende begroting iets op moeten inleveren, maar zal er wel via andere kanalen wat meer instromen. Dat leidt tot het feit dat we volgend jaar ongeveer hetzelfde budget hebben als vorig jaar."

"Ik heb de indruk dat hier al jaren hard wordt gewerkt en dat in de werkdruk de winst niet zit"

Op zijn eigen werkplek wordt dus niet al te veel bezuinigd, maar de roep naar veiligheid zorgt wel voor een toename van de werkdruk en voor goede samenwerking met de politie. "We maken afspraken met de politie over hoeveel zaken er komen. Ook met de rechtbank hebben we gekeken hoeveel zittingscapaciteit er is. Dit jaar hebben we een grote slag gemaakt, ruim twintig procent meer zaken zijn er bij ons binnengekomen. Voor volgend jaar zijn de aantallen weer iets hoger, maar niet zoveel als dit jaar. Aan kantonzaken is dertig procent meer binnengekomen, veel meer dan de afgesproken aantallen. Maar die hebben we ook los gelaten juist om de veiligheid op straat te vergroten. Dit jaar moest er dus meer gedaan worden, en tegelijkertijd bezuinigd en dat is lastig. Dan moet je dus meer doen met dezelfde mensen. Je moet dus wel ergens op bezuinigen. Wat je kunt doen is bij bijvoorbeeld efficiënter werken of de werkprocessen stroomlijnen."

Prestatiecontracten met de politie en efficiënter werken zou strategisch gedrag natuurlijk kunnen veroorzaken. Er wordt ook strategisch gewerkt, aldus Den Hartigh, op basis van van tevoren vastgestelde prioriteiten. Die zijn lokaal/regionaal en landelijk ongeveer

gelijk: de bestrijding van geweld, jeugdcriminaliteit, en drugs en overlast. In Rotterdam komt daar natuurlijk de havengerelateerde criminaliteit nog bij. Die stroomlijning van processen nodigt natuurlijk ook uit tot samenwerking. Schaalvergroting is een veelgebruikt middel om kosten te besparen. Zo vertelt Den Hartigh ons dat op dit moment ieder arrondissement een eigen staf- en personeelsafdeling is. In de toekomst is samenwerking tussen deze afdelingen goed mogelijk en op sommige

"Het kost dus allemaal een hoop geld, maar op de lange termijn ben je met reclassering goedkoper uit"

gebieden gebeurt dit al. Nu hebben bezuinigingen vaak het gevolg dat de werkdruk verhoogd wordt en ook Den Hartigh ontkomt er niet aan.

Maar zegt hij "Ik heb de indruk dat hier al jaren hard wordt gewerkt en dat in de werkdruk de winst niet zit maar juist in de efficiëntie en het stroomlijnen van processen zoals zo net al zei. Ik vraag me soms wel eens af of er niet op de verkeerde dingen wordt bezuinigd. Dit kabinet is erg repressief gericht als het om veiligheid gaat. Er wordt niet bezuinigd op justitie en politie, maar de reclassering moet 25% van hun budget inleveren. De kans is groot dat als de mensen straks na hun uitzitten van de straf niet meer begeleid kunnen worden, ze dan weer de fout in gaan. Dan komen ze weer bij ons en dat kost toch weer een hoop geld. Het kost dus allemaal een hoop geld maar op de lange termijn ben je met de reclassering goedkoper uit."

"De de aanhoudende overlast is de prioriteit door drugsprioriteit gestegen. Daardoor zijn er allerlei projecten opgezet voor verslaafden. Een van die projecten is door een strafrechtelijke maatregel iemand 2 jaar lang verplicht te laten afkicken. Dat kost een hoop, samen met de psychische begeleiding. Maar de resultaten zijn dat 20 tot 25% er blijvend vanaf blijft. Maar dat kost wel een grote investering op de lange

termijn." Project geslaagd, patient overleden? "Nee, het project is niet dood. Het is een succesvol project. De gemeente Rotterdam, het ministerie van Justitie en het ministerie van VWS betalen er aan mee. Het ministerie van Justitie moet nu maatregelen nemen maar willen gaan betalen voor een controlevariant. Het was echter wel een succesvol project." □

Bart van Horck & Elvira Visscher

Bezuinigingen: een beschouwing

Na jaren van grote economische groei verkeert Nederland in een economische recessie.

Een jaarlijkse 'normale' groei van zo'n 2.5 % per jaar heeft plaats gemaakt voor een groei van maar 0.5 % in de periode 2001 tot en met 2004. Dit gaat gepaard met een verslechtering van de winstgevendheid in het bedrijfsleven. Tevens stijgt de werkloosheid, daalt de werkgelegenheid en nemen de tekorten op de overheidsbegroting fors toe.

Wat zijn de oorzaken hiervan? Voor een deel ligt dit aan de conjunctuurbeweging en de wereldeconomie. Maar vooral is er sprake van een uitholling van de concurrentiepositie. De arbeidskosten stegen sneller dan elders vanwege toenemende krapte op de arbeidsmarkt in ons land. Op deze manier prijs je jezelf uit de markt. Voor andere landen wordt het relatief duur om producten te importeren.

"De maatregelen van het kabinet kunnen wellicht overtrokken zijn, echter gebrek aan realisme is het kabinet niet te verwijten."

Verder is de koers van dollar gedaald ten opzicht van de euro. Dit maakt het nog duurder voor andere landen om Nederlandse producten te importeren. Voor kabinet-Balkenende II is dit alles reden om fors te bezuinigen. Het regeringsmotto is 'meedoen, meer werk, minder regels'. Wat er moet gebeuren is de concurrentiepositie verbeteren en de arbeidskosten reguleren. Burgers zullen moeten bijdragen aan de oplossingen voor economische en sociale problemen. De Sociale Partners moeten de werkgelegenheid weer laten groeien. Dit is een strategie die na een moeizame periode van onderhandelen

geresulteerd heeft in een sociaal akkoord tussen werkgevers en werknemers. Ten slotte zal de overheid zorgen voor minder regels om zo meer ruimte aan burgers en bedrijven te geven.

Waarom überhaupt bezuinigen in een recessie? Wat is de visie van Keynes en de monetaristen over bezuinigingen? En uiteraard, op welke gebieden wil Balkenende bezuinigen?

Waarom bezuinigingen?

Waarom bezuinigen in tijden van een recessie? In de tijden van economische malaise heeft ook de overheid minder geld te besteden. Er *moet* dus bijna wel bezuinigd worden op de overheidsuitgaven, omdat de overheidsbestedingen uit de jaren daarvoor niet te betalen zijn. Toch is niet iedereen het daar over eens.

In de jaren dertig heerste er in de Verenigde Staten en de rest van wereld als gevolg een ontzettende depressie. Volgens de beroemde econoom Keynes moet een overheid in tijden van recessie of zelfs depressie juist niet bezuinigen. Als er een recessie is doordat de consumptieve bestedingen

achterblijven, moet de overheid zijn eigen consumptieve bestedingen juist opvoeren om zo de economie te stimuleren. Dit gebeurt dan onder invloed van de multiplier. Als de overheid een brug laat bouwen dan heeft het bouwbedrijf meer geld te besteden. Een van de werknemers koopt vervolgens een cd-speler. Zo krijgt die winkel weer meer geld binnen. De multiplier versterkt het effect van een uitgave die de overheid of ieder ander doet vele malen. Volgens Keynes is het juist taak van de overheid om als de economie niet goed werkt geld te besteden om de economie sneller uit een

dal te helpen. Omgekeerd zou in tijden van hoogconjunctuur de overheid juist *wel* moeten bezuinigingen om een rem op de economie te zetten. Door zo een anticyclisch economisch beleid te voeren zou de overheid op gelijkmatige groei aansturen.

Maar in de tijd dat Keynes deze theorie ontwikkelde was er een andere grote stroming in de economie populair: het monetarisme. Deze stroming vertrouwt op de corrigerende werking van vraag en aanbod. Als er minder banen zijn dan werknemers, dus werkloosheid, dan zullen de lonen, de prijzen, vanzelf lager worden om vraag en aanbod van arbeid weer in evenwicht te brengen. De lonen zullen dalen zodat er meer banen zullen worden aangeboden. Overheidsingrijpen is dus niet nodig of zelfs schadelijk en leidt tot een verdere economische teruggang in plaats van een bijdrage te leveren aan verbetering. Want zo, betogen de monetaristen, er is zo'n vertraging in het overheidsbeleid dat bestedingen pas effect krijgen als de economie alweer groeit. Zo krijg je in plaats van een anticyclisch juist een procyclisch beleid. Deze discussie binnen de economie is nog steeds niet besloten. Misschien ook omdat deze keuze grotendeels een politieke keuze is.

Het valt te zeggen dat in Nederland de kabinetten Lubbers I en II en Kok I en II meer de lijn van monetair beleid volgden dan een Keynians beleid. Op dit moment wil het kabinet Balkenende II veel bezuinigingen doorvoeren vanwege de huidige economische situatie. Maar een vraag is of dit wel echt nodig is. Het motto van het kabinetsbeleid is "meedoen, meer werk, minder regels". Veel van de bezuinigingen worden dan ook geïntroduceerd onder het mom van participatie en eigen verantwoordelijkheid nemen.

De maatregelen/hoofdpunten van het kabinet Balkenende

De financiële positie van de overheid kan snel verslechteren. In de jaren

zeventig en tachtig is dit wel gebleken. Te lang werd destijds gedacht dat de tegenvallers van tijdelijke aard waren. Door een anticyclisch beleid te voeren werd getracht, de economische malaise in Nederland op te lossen. Echter tevergeefs. Een jarenlang volgehouden saneringsproces was vervolgens nodig om de overheidsfinanciën weer op de rails te krijgen. Het kabinet wil een dergelijk langdurig saneringsproces in de toekomst vermijden door nu wel tijdig en adequaat in te grijpen.

Door de toenemende vergrijzing in Nederland zullen de kosten van de verzorgingsstaat oplopen. Dit vereist dat er, in plaats van het laten oplopen van de staatsschuld door middel van een financieringstekort, uitzicht blijft op het aflossen van de staatsschuld.

De financiële gevolgen voor de overheid zijn fors. Om de overheidsfinanciën niet te laten ontsporen als gevolg van hogere AOW-pensioenlasten en zorguitgaven heeft het kabinet een beleid met drie speerpunten ontwikkeld, te weten:

- Verhoging van arbeidsparticipatie, waardoor het financiële draagvlak voor het instandhouden van collectieve voorzieningen wordt verbreed;
- Aanpassing van collectieve regelingen, waardoor de invloed van de vergrijzing op de ontwikkeling van de overheidsuitgaven wordt beperkt;
- Een houdbaar budgettair beleid gericht op schuldaflossing, waardoor bespaard wordt op de rente-uitgaven

Groeipact van de EU (zie tabel 1.1) Sinds het Hoofddlijnenakkoord is de economie echter nog verder verslechterd. Daarom heeft het kabinet een aanvullend pakket van maatregelen opgesteld. De nadruk ligt hierbij op structurele hervormingen om de arbeidsparticipatie te vergroten. Wat betekenen al deze maatregelen nu concreet?

Om de participatie op de arbeidsmarkt structureel te vergroten wordt de arbeidsongeschiktheidsregeling voor zelfstandigen (WAZ) geprivatiseerd, de vervolguitering WW zal worden geschrapt en de bijzondere bijstand wordt beperkt. Daarnaast staan zoals al eerder vermeld loonmatiging, ontkoppeling van lonen en sociale uitkeringen en inkrimping van het ambtenarenapparaat hoog op de agenda van het kabinet. Niet echt maatregelen waar je vrolijk van wordt, maar gelukkig probeert de overheid ook de arbeidsparticipatie te stimuleren, door te investeren in kennis en onderwijs. Het kabinet wil de regeldruk voor scholen verminderen en de aansluiting van het beroepsonderwijs op de arbeidsmarkt verbeteren. Ook op het gebied van veiligheid is het beleid van het kabinet gericht op investeren. Zo zal het OM extra zaken verwerken en moet de celcapaciteit fors toenemen.

Conclusie

Het terugdringen van de overheidsuitgaven was de voornaamste

sociale zekerheid die klaar is voor de vergrijzing. Ongetwijfeld kan men zich afvragen of al deze maatregelen niet te ingrijpend zijn. Zeker nu omliggende landen als Duitsland en Frankrijk het niet zo nauw nemen met de eisen van het Stabiliteits- en Groeipact, kan de reactie van het kabinet gezien worden als een overtrokken reactie op de huidige economische malaise. Echter dit blijft een kwestie van het maken van keuzes, vooral politieke keuzes. Aangezien niemand in de toekomst kan kijken zullen er dit soort politieke keuzes gemaakt moeten worden. De maatregelen van het kabinet kunnen wellicht overtrokken zijn, echter gebrek aan realisme is het kabinet niet te verwijten. Feit blijft dat we te maken hebben met een economische crisis die we met bezuinigingsmaatregelen te boven moeten komen. Daarnaast tracht de overheid deze periode van economische malaise aan te grijpen om de sociale zekerheid te herzien met het oog op de vergrijzing. Of al deze bezuinigingen en hervormingen te diepgaand zijn of juist niet verstrekkend genoeg zal de toekomst moeten uitwijzen. □

Elvira Visscher & Simone van Elk

Tabel 1.1 EMU-saldo zonder en met beleid 2003-2007 (m.% BBP)

	2003	2004	2005	2006	2007
EMU-saldo zonder beleid	-3.0%	-3.8%	-3.8%	-3.0%	-2.9%
Effect Struct. Akk. oord*	+0.7%	+0.6%	+0.5%	+0.5%	+0.5%
Effect Hoofddlijnenakkoord	0.0%	+0.6%	+1.3%	+1.2%	+1.3%
Effect aanvullend beleidspakket Miljoenennota 2004	0.0%	+0.3%	+0.4%	+0.4%	+0.5%
Actueel EMU-saldo	-2.3%	-2.3%	-1.6%	-0.9%	-0.6%
Structureel EMU-saldo	-1.3%	-0.7%	-0.5%	-0.3%	-0.5%

en de hogere vergrijzingslasten kunnen worden ingepast.

Om deze speerpunten te verwezenlijken heeft het kabinet een Hoofddlijnenakkoord opgesteld waarin in begrotingsregels zijn vervat, die ook moeten bijdragen aan een beter EMU-saldo, zodat Nederland voldoet aan de eisen van het omstreden Stabiliteits en

taak waarvoor het kabinet-Lubbers zich gesteld zag. Het huidige kabinet staat niet zozeer een drastische herziening van het stelsel van sociale zekerheid voor, maar een aanpassing van het stelsel van de sociale zekerheid voor de toekomst. De maatregelen van het kabinet zijn er vooral op gericht om de economie uit het slop te halen en een

Verraad aan de D-Mark

De ruzie tussen Zalm en Eichel over het Stabiliteitspact nader bekeken

Een meerderheid van de Ecofin-raad (de raad van ministers van Financiën van de Europese Unie) besloot in de nacht van 25 op 26 november geen stappen te ondernemen tegen Frankrijk en Duitsland. Terwijl deze landen zich niet houden aan de afspraken over begrotingstekorten. Minister Zalm vindt het schandalig dat dit gebeurd is en vraagt zich af wat de waarde is van een afspraak in de Europese Unie (Volkskrant, 26-11-2003).

Volgens Zalm is het niet alleen een kwestie van het niet nakomen van afspraken, maar zullen oplopende begrotingstekorten (vooral in

(EG) nr. 1467/97). De derde fase betreft de landen die de euro hebben ingevoerd als munt. De belangrijkste afspraken zijn in het kort als volgt:

"Hoe komt het dat oud-bondgenoten op monetair gebied nu lijnrecht tegenover elkaar staan?"

Duitsland) gevolgen hebben voor de euro en de Europese economie.

Duitsland was vroeger, onder aanvoering van oud-bondskanselier Kohl en oud-ministers van Financiën Waigel en LaFontaine, altijd voor een strak begrotingsbeleid. Dat beleid lijkt de regering van Schröder los te hebben gelaten. De vraag die dan ook gesteld moet worden is de volgende: Hoe komt het dat oud-bondgenoten op monetair gebied, Nederland en Duitsland, nu lijnrecht tegenover elkaar staan? In dit artikel zal ik beginnen met een korte uiteenzetting van het stabiliteitspact, waar de ruzie namelijk over gaat. Daarna zal ik de positie van Zalm en de positie van Duitsland kort bespreken. Vervolgens zal ik de gevolgen van het besluit van de Ecofin-raad schetsen voor Nederland en Europa.

Het stabiliteitspact

In het Verdrag van Maastricht zijn afspraken gemaakt tussen landen die deelnemen aan de derde fase van de Europese Monetaire Unie (Verordening

- Het begrotingstekort van een lidstaat moet onder de 3 procent van het bruto binnenlands product (BBP) zitten.
- Daarnaast moet de overheidsschuld lager zijn dan 60 procent van het BBP of een aanzienlijke daling per jaar hebben.

Later is er in het zogeheten Stabiliteitspact nog afgesproken dat een land moet streven naar een 'close to balance or in surplus' overschot van 1-2 procent van het BBP (Amsterdam, 17 juni 1997). Wat inhoudt dat landen altijd moeten streven naar een sluitende begroting of zelfs naar een begrotingsoverschot om de staatsschuld af te lossen.

De ruzie tussen Zalm en Eichel gaat over de 3 procentnorm voor het begrotingstekort. Hoewel de 3%-norm volledig arbitrair is (dit cijfer is gewoon een afspraak en er zit geen economische formule achter) wordt hij als glashard beschouwd in het Stabiliteitspact. De

strakke begrotingsafspraken zijn tot stand gekomen door een sterke alliantie tussen Nederland en Duitsland. Nederland en Duitsland zijn altijd de landen geweest die waarde hechten aan een sterke munt (herinnert u zich de sterke gulden en de Duitse mark nog?). Toen Nederland en Duitsland besloten deel te nemen aan de euro was het voor deze landen belangrijk dat andere landen zich zouden houden aan strakke begrotingsafspraken, zodat de euro ook een sterke munt zou worden. Qua opvattingen over monetair beleid zaten Duitsland en Nederland wat dat betreft altijd op één lijn.

Hoe anders is de situatie nu. Minister van Financiën van Duitsland, de heer Eichel, verdedigt het (tijdelijk) op laten lopen van een begrotingstekort. Lijnrecht daartegenover staat Zalm die vasthoudt aan een strak begrotingsbeleid. Hoe komt het dat in enkele jaren tijd Nederland en Duitsland in plaats van monetaire geestverwanten, tegenpolen zijn geworden?

De Nederlandse positie versus de Duitse positie

De positie van Nederland is in de jaren niet veel veranderd. Zalm is wederom minister van Financiën en is voor een strak begrotingsbeleid. Het Nederlandse beleid wordt sterk bepaald door het Ministerie van Financiën dat zich hard opstelt met het terugbrengen van uitgaven. Het gaat nu eenmaal economisch minder voor de wind, dus volgens Zalm moet er bezuinigd worden. Ten eerste omdat een strak begrotingsbeleid op de lange termijn beter is voor de economie, maar ook omdat de 3%-norm nu eenmaal een afspraak is waar Nederland zich aan zal moeten houden. Zalm staat in Europa ook wel bekend als 'Il Duro', wat 'de harde' betekent in het Italiaans. De Duitse positie is nogal ingewikkeld en politiek gevoelig. Veel Nederlanders zijn ook niet op de hoogte wat er zich in Duitsland nu afspeelt en welke gevolgen dit nu heeft voor Europa en Nederland. Duitsland is de economische motor van de Europese Unie (25% van het Europese BBP), ter vergelijking Nederland staat zesde met

5% van het Europese BBP. In Duitsland gaat het economisch niet voor de wind. Dat er economische gevolgen voor de rest van Europa zijn ligt dus voor de hand. Voor Nederland zal een kwakkelende Duitse economie gevolgen hebben voor de Nederlandse export naar Duitsland, wat nu ongeveer 57 miljard euro per jaar bedraagt zal dus minder worden.

duidelijk dat Duitsland steeds minder bereid is de Europese Unie te financieren.

De Duitse economie

De economische motor van Europa hapert. De werkloosheid is ongekend hoog en het begrotingstekort overschrijdt de 3%-norm van het Stabiliteitspact. In Duitsland staat het belang van sociaal-economische hervormingen op prioriteit nummer

"Zalm staat ook wel bekend als 'Il Duro', wat 'de harde' betekent in het Italiaans"

Een gevolg van een kwakkelende Duitse economie, dat veel mensen niet zien, is dat dit kan leiden tot een vermindering van het EU-budget. De inkomsten van de EU zijn tot 2007 vastgelegd tijdens de top van Berlijn als percentage van het Europees BBP. Een stagnerende economische situatie in de lidstaten (voornamelijk Duitsland) kan het EU-budget negatief beïnvloeden. Hierdoor zou er minder geld beschikbaar zijn voor structuurfondsen, die heel belangrijk worden na de uitbreiding op 1 mei 2004.

Verandering van opvatting in Duitsland

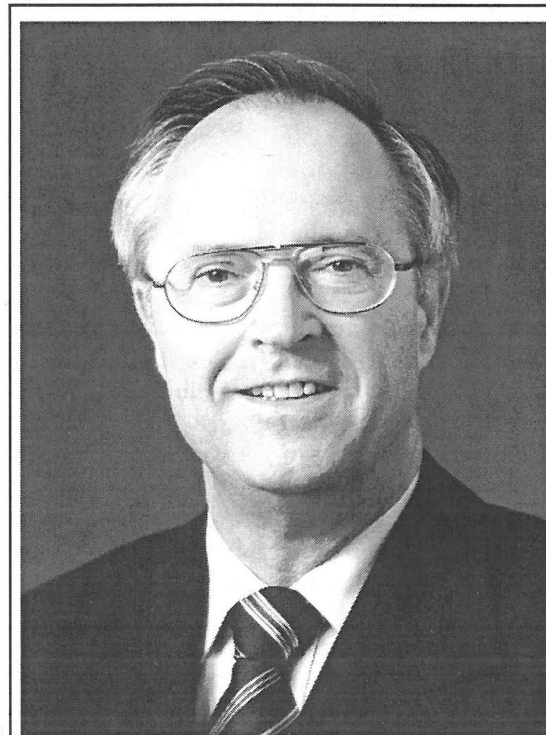
Onderaanvoering van Europees vader Helmut Kohl was Duitsland een dragende kracht voor eenwording en economische samenwerking in Europa. Duitsland heeft onder Kohl veel nationale belangen ondergeschikt gemaakt aan de Europese Monetaire Unie. Nu het economisch minder gaat, lijkt Duitsland minder bereid om een deel van haar inkomen af te dragen aan de Europese Unie. (een argument dat ook in Nederland gehoor krijgt nu Nederland wederom de grootste nettobetaler, per hoofd van de bevolking, is in de EU) Gerard Schröder verwoordde deze mentaliteitsverandering in Duitsland als volgt toen hij zijn voorganger Kohl bekritiseerde: "...das Wohlwollen unserer Nachbarn mit Nettzahlungen gleichsam zu erkaufen." Duits geld zou "in Brüssel verbraten" worden (www.Deutschlandweb.nl). Het is

één. Er is echter sprake van een 'Reformstau', dat wil zeggen dat er een klimaat is waarin regering, oppositie, werkgevers en werknemers elkaar op alle manieren proberen tegen te werken. Hierdoor blijven de broodnodige hervormingen uit. De oppositie in Duitsland heeft een meerderheid in de Bondsraad, zodat ze veel hervormingen kunnen tegenhouden. Daarnaast heeft Schröder nog moeite om zijn eigen achterban tevreden te stellen. Schröder is van de SPD en de achterban bestaat voornamelijk uit mensen die georganiseerd zijn in vakbewegingen.

Het hervormingsprogramma van de regering heet 'Agenda 2010' en stelt ingrijpende veranderingen voor. Deze veranderingen zijn met name gericht op het economisch achtergestelde Oost-Duitsland, de aanpak van de werkloosheid en verbeteringen in de Zorg. Mede verantwoordelijk voor dit hervormingsprogramma is minister van Financiën Hans Eichel. Zijn opvatting is dat hervormingen nodig zijn, anders zal het in de toekomst alleen maar economisch slechter gaan. "...wir müssen den Sozialstaat retten, indem wir ihn reformieren." (www.Deutschlandweb.nl) Het is echter erg moeilijk om hervormingen te combineren

met bezuinigingen. Eichel zit dus klem en heeft het moeilijk om zijn collega's te overtuigen om te bezuinigen. Vooral minister van Gezondheid en Sociale Zaken, Ulla Schmidt, ligt dwars over de 7 miljard euro die op haar terrein bezuinigd moet worden. Ook de oppositie wil van Eichel af. Zo eiste CDU-fractievoorzitter Angela Merk in mei zijn aftreden, omdat hij de begroting niet rond lijkt te krijgen. Eichel vindt het echter van groot belang dat het 'Agenda 2010' doorgevoerd zal worden. De overschrijding van het begrotingstekort is nu noodzakelijk, om in de toekomst tekorten te voorkomen.

Nu de situatie in Duitsland is toegelicht, is de opvatting van Eichel bij de Ecofin-raad beter te begrijpen. In het kort komt het dus neer op een verschil tussen het monetaristisch denken van onze minister van Financiën en de meer Keynesiaanse opvatting van de Duitse minister van Financiën. De onderliggende vraag is, of er in economisch mindere tijden juist wel of niet geïnvesteerd moet worden door de overheid om de economie aan te wakkeren. Keynes vond een oplopend begrotingstekort aanvaardbaar. Aan de andere kant waarschuwen de monetaristen dat een oplopend begrotingstekort de rente negatief kan

Eichel, de "tegenstander" van Gerrit Zalm

beïnvloeden. Een oplopende rente dat inflatie van de euro kan veroorzaken wat weer slecht is voor de concurrentiepositie van Europa.

Daarnaast vindt Zalm ook nog dat het principe "afpraak=afpraak" had moeten gelden. De realiteit is echter dat de politieke macht van Duitsland en Frankrijk er voor gezorgd heeft dat het Stabiliteitspact niet nageleefd wordt (Volkskrant, 26-11-2003). Maar wat zijn nu de gevolgen hiervan voor Europa en ons kleine landje?

Gevolgen 'opschorten' Stabiliteitspact voor Europa

Duidelijk is geworden dat de grote landen Duitsland en Frankrijk zich, als ze willen, kunnen onttrekken aan Europese afspraken. Kleine landen als Nederland redden het niet alleen. Als protest roepen sommige Nederlandse parlementariërs om de Europese Grondwet tegen te houden volgend jaar. Dit zou echter volstrekt onlogisch zijn aangezien de Europese Grondwet er juist voor zorgt dat de Europese Commissie en het Europees Parlement meer bevoegdheden krijgen ten opzichte van de Ecofin-raad. Om er voor te zorgen dat landen zich houden aan Europese afspraken moet je juist voor de Europese Grondwet stemmen. Wel is het goed om als kleine landen meer waarborgen te eisen om te voorkomen dat de grote landen alles samen kunnen beslissen (Volkskrant, 26-11-2003). Wat dat betreft zal het komende maanden hard onderhandelen worden om de Grondwet op tijd af te hebben. Naar verwacht zullen Bot en Nicolaï hard onderhandelen over meer bevoegdheden van het Europese Hof van Justitie en van de Europese Commissie.

De Europese Commissie die Duitsland wilde waarschuwen (niet expliciet straffen) is dus gepasseerd door de Ecofin-raad. Eurocommissaris Pedro Solbes vraagt zich af of het besluit om buiten het stabiliteitspact te gaan rechtsgeldig is. Solbes overweegt eventuele stappen bij het Europese Hof van Justitie, maar het lijkt mij niet waarschijnlijk dat Solbes dit gaat doen. Zalm denkt er over om ook naar het Hof van Justitie te gaan. Detail is echter dat Duitsland en Frankrijk niet als landen gedaagd kunnen worden. De hele Ecofin-raad zal dan gedaagd worden

en het is afwachten of andere landen dat Zalm in dank zullen afnemen (Volkskrant, 26-11-2003).

Verder wordt er door de Europese Centrale Bank (ECB) en door de voorzitter van de Nederlandse Bank Nout Wellink gewaarschuwd voor nadelige economische gevolgen. Oplopende begrotingstekorten kunnen de rente op doen laten lopen, wat weer inflatie in de hand kan werken. Een hoge euro-koers ten opzichte van de dollar is slecht voor de Europese concurrentiepositie (Volkskrant, 27-11-2003).

Gevolgen van 'opschorten' Stabiliteitspact voor Nederland

In Nederland is er nog een extra gevaar. Wanneer er door oplopende begrotingstekorten de inflatie oploopt zijn de Nederlandse pensioenfondsen in gevaar. Nederland is een van de weinige landen in Europa dat voorzieningen opbouwt voor de oude dag. Landen als Frankrijk en Duitsland geven dat jaarlijks uit op de begroting. Nederland heeft fondsen opgezet ter voorbereiding van de vergrijzing. Indien er inflatie op zal treden en prijzen worden hoger, dan zal het geld dat in de fondsen zit dus niet genoeg zijn. Dit is een belangrijke reden waarom Nederland inflatie altijd tegen wil houden (Volkskrant, 27-11-2003).

Nu gebleken is dat Duitsland en Frankrijk de 3%-norm zullen overschrijden, eisen Nederlandse vakbonden en MKB-Nederland dat Zalm ook de 3%-norm laat varen. Ze zullen meer extra investeringen en meer compensatie voor bezuinigingen eisen. Erg vervelend nu er juist een sociaal akkoord is bereikt in Nederland (Volkskrant, 26-11-2003).

Op korte termijn blijft Nederland achter te blijven qua economische groei ten opzichte van Duitsland en Frankrijk. In Nederland is er momenteel nauwelijks sprake van groei, terwijl in Duitsland er sprake is van economische groei van enkele procentpunten. De monetaristen houden echter vol dat op de lange termijn het beleid van Zalm beter is voor de economie.

Conclusie

In dit artikel heb ik proberen weer te geven waar de ruzie tussen Zalm en Duitsland in de Ecofin-raad precies over gaat. Daarbij heb ik een korte schets

gegeven van het Stabiliteitspact, de economische situatie in Duitsland en de gevolgen van het besluit van Ecofin voor Europa en Nederland. Komende tijd zal het erg spannend worden in Europa. Ik verwacht dat het Stabiliteitspact herzien zal worden op de eerstvolgende Europese top. Waarschijnlijk willen landen een clause waarin staat dat in mindere economische tijden er meer geïnvesteerd mag worden in de economie. Er zal weer een klassiek debat plaatsvinden tussen monetaristen en Keynesianen. Het jaar 2004 zal sowieso een spannend Europees jaar worden. Er zal een referendum komen over de Grondwet (waar nog zwaar over gedebatteerd moet worden), er komen weer Europese Parlementsverkiezingen in juni en de EU zal uitgebreid worden op 1 mei 2004. Daarbij zijn er tendensen dat Frankrijk en Duitsland samen het EU beleid willen bepalen, dat de positie van kleine en middelgrote landen daardoor sterk wordt bedreigd en komen er nieuwe spelers in de arena (met name Polen). De clash tussen 'Il Duro Zalm' en 'Sparsamer Hans' is volgens mij slechts een voorbode van een hectische periode in de Europese Unie. □

Bart van Nierop

Bronnen

Bestebreuer, A., A.D. Kraak, C. van der Burg, "Modern financieel management bij het Rijk", de rijksbegroting belicht", Sdu Uitgevers, Den Haag, 2001
Trouw, 24-11-2003, *Economisch redt de eurozone het wel*
Volkskrant, 18-11-2003, *Keynes begraaft stabiliteitspact*
Volkskrant, 24-11-2003, *Omhelzing Parijs en Berlijn almaar inniger*
Volkskrant, 26-11-2003, *Balkenende overweegt stappen tegen verzwakt pact*
Volkskrant, 26-11-2003, *Nederlaag voor Zalm verdeelt Europa*
Volkskrant, 27-11-2003, *Crisis rondt europact zal hypotheekrente opstuw*

www.deutschlandweb.nl

www.europarl.eu.int

www.europa.eu.int

Samenvatting thematisch katern

Het thema 'bezuinigingen' voor het eerste nummer lag voor de hand. Het is zeer actueel en dagelijks wordt er aandacht aan besteed in de media. In het beschouwende stuk is uiteengezet waarom er bezuinigd wordt door kabinet Balkenende II. Één van de motieven is dat Nederland zich koste wat kost wil houden aan het inmiddels beruchte Stabiliteitspact. Op de achtergrond van dit pact en hoe het de relatie tussen Nederland en onder andere Duitsland beïnvloedt is Bart van Nierop dieper ingegaan in zijn stuk 'Verraad aan de D-Mark'. Hennie Hoenderbos heeft zich in zijn column op zijn bekende eigenzinnige manier opgewonden over Gerrit Zalm, die we nu ook kennen als 'Il Duro'.

Het motto van Balkenende II is 'meedoen, meer werk, minder regels'. Het kabinet wil de internationale concurrentiepositie van Nederland verbeteren en tegelijk de collectieve lasten terugdringen door te bezuinigen. De vraag is natuurlijk of dit mogelijk is, kan je de economie stimuleren door te bezuinigen? De vraag zo simpel stellen is eigenlijk zinloos, want daar is de kwestie te complex voor. Alleen al het in zekere mate onvoorspelbare individuele gedrag van consumenten maakt dat bezuinigen niet altijd het gewenste effect heeft. Ik las laatst in de Privé dat er in de P.C. Hooftstraat, goed voor een slordige 10 % van het BBP gok ik, niet meer zo druk gewinkeld wordt als voorheen. Zelfs Estelle Gullit, echtgenote van Ruud Gullit en notoir winkelverslaafde, meldde dat ze zich 'ontwikkelt in haar

koopgedrag' en diens gevolg prijsbewuster winkelt. Daar gaat ons economische herstel!

Maar alle gekheid op een stokje, bezuinigen is een vervelende aangelegenheid en in tijden van schaarste moeten harde politieke besluiten worden genomen. Gerda Verburg en Jet Bussemaker van het CDA respectievelijk de PvdA hebben hun visie op de bezuinigingen gegeven in het pro-contra interview. Hoewel de politieke correctheid van het interview afdruipt geeft het naar mijn mening toch een aardig beeld van hoe politici vanuit hun overtuiging bepaalde keuzes (niet) willen maken en welke prioriteiten ze stellen. Tenslotte kwam in het interview met officier van justitie B. den Hartog naar voren hoe bezuinigingen in de praktijk uit kunnen werken.

Persoonlijk merk ik weinig van de economische recessie, maar als je in de krant leest dat er huishoudens zijn die de Kerst door moeten komen met behulp van gratis verstrekte voedselpakketten zet dat je aan het denken. Bezuinigen en meer in het algemeen financieel overheidsbeleid beïnvloedt het dagelijks leven van veel mensen. Hier een mening over hebben is erg belangrijk, maar het moet wel een goed gefundeerde zijn. Hopelijk heeft het thematisch katern iets bijgedragen aan deze fundering. □

Hessel Heinz

“Komische Noot?!”

Neerlands' besluitvorming

waarom duurt besluitvorming in Nederland zo lang?

Operatie NAVO

Woensdag 22 oktober stond de excursie naar het COREPER en de NAVO te Brussel gepland. Vroeg uit de veren en wakker door een flinke dosis cafeïne vertrokken we om 6:15 uur bij de Faculteit Sociale Wetenschappen. Eenmaal aangekomen bij het COREPER, werden we eerst uitgenodigd om een kop koffie of thee te nuttigen alvorens de lezing zou aanvangen. Na onszelf te hebben bediend van een kopje koffie was aldaar de Nederlandse persvoorlichter Frits Kempenaar.

De heer Kempenaar, van historicus tot journalist en later werkzaam op BuZa, lichtte ons in over de werkzaamheden van het COREPER (Comité des Représentants Permanents: de permanente vertegenwoordiging van de lidstaten bij de Europese Unie). De aandacht voor de Europese Unie is heel klein. Zo lopen er in Den Haag 1000 journalisten rond, terwijl er maar 30 Nederlandse journalisten te vinden zijn in Brussel.

Op de Nederlandse permanente vertegenwoordiging (pv) werken zo'n 60 beleidsmedewerkers van alle departementen. Deze ambtenaren werken in principe niet voor hun departement, maar voor Nederland. Formeel coördineert het ministerie van BuZA. De pv is de grootste 'ambassade' van Nederland na die in Washington. Meneer Kempenaar nam met ons de hoofdpunten van de Europese agenda voor het komende jaar door. Een belangrijk punt zal de uitbreiding zijn. Eerst de 10 nieuwe landen, vervolgens onderhandelingen met Roemenië en Bulgarije en tot slot de eerste gesprekken met Turkije. Een ander belangrijk punt zal de Europese Grondwet zijn. Zoals u weet zijn hier nog wel wat hobbels te nemen. Behalve de Europese Grondwet zal ook het voorzittersschap van Nederland van de Europese Unie vanaf 1 juli 2004 een bron van werkzaamheden met zich mee brengen. Voor de pv betekent dit een flinke uitbreiding van het aantal medewerkers.

Al met al wel een interessante lezing, hoewel men hier uiteraard altijd over van mening kan verschillen. Tweeën aan bij het hoofdkwartier van de NAVO. Volverwachting kwamen we binnen. Na even te hebben rondgesnuffeld mochten we

plaatsnemen in de Joseph Lunszaal. De afvaardigingen van de B.I.L. en de SPIL waren echter niet de enige. Er waren ook studenten aanwezig van de Universiteit Tilburg en van de Universiteit Twente waardoor het

"Een 'soft power' als de Europese Unie bleek niet voldoende te zijn om een crisis van formaat aan te pakken"

totale aantal op zo'n 100 studenten kwam.

Om 14:15 begon de lezing door Eric Povel, *Information Officer* van de NATO *Public division*. De heer Povel had ook in Leiden gestudeerd, helaas geen bestuurskunde, maar politicologie. Zijn taak was het om ons een beeld te geven van wat de NAVO nu precies is. Dit deed hij door onder andere te vertellen over de taken en de structuur van de organisatie. De heer Povel benadrukte vooral dat de NAVO een intergouvernementele organisatie is, dus geen supranationale organisatie zoals de Europese Unie. In zijn verdere verhaal trok hij ook steeds duidelijk de scheidslijn tussen de NAVO en de Europese Unie. De NAVO is een organisatie die beslissingen neemt door middel van consensus. De NAVO-lidstaten hebben ieder een stem en deze stem is niet gewogen. Ondanks deze regeling heeft toch niet iedereen evenveel invloed. Lidstaten met een grote militaire capaciteit hebben

namelijk een dikkere vinger in de pap dan lidstaten met een beperkte capaciteit.

Zoals ook de Europese Unie met uitbreiding te maken krijgt, krijgt de NAVO eveneens hiermee te maken. Volgend jaar zullen er namelijk 7 lidstaten bijkomen waarmee het totale aantal op 26 komt. De vraag die zich logischerwijze aandient is dan ook; *Is consensus nog wel een effectieve manier van besluitvorming?* De heer Povel benadrukte dat de aard van de zaken nog steeds noopt naar consensus. De zaken waarover de NAVO beslissingen neemt betreffen namelijk staatsveiligheid en kwesties over leven en dood. Daarom is ook de Secretaris-Generaal zeer belangrijk voor de NAVO. Hij moet immers de lidstaten op één lijn zien te krijgen. De Secretaris-Generaal denkt hierbij zeker niet aan zijn landsbelang, maar aan het belang van de NAVO en daarmee dus van elke lidstaat. De benoeming van Jaap de Hoop Scheffer heeft dus niet zo heel veel voordelen voor Nederland, hooguit een beetje nationale trots. De Secretaris-Generaal is onder andere de voorzitter van de NAVO-raad, hij is de agendasetter en is ook het gezicht van de NAVO naar buiten toe.

Bij de NAVO werken zo'n 3.500 mensen. Dat is een schijntje vergeleken bij de 20.000 die bij de Europese Unie werken. Vanzelfsprekend komt dit doordat de NAVO zich met minder zaken bezighoudt dan de Europese Unie. In het gebouw van de NAVO zijn delegaties van alle landen aanwezig en van bijna alle partner-landen. De NAVO is een politiek-militair samenwerkingsverband. De verdeling in een politiek deel en een militair deel binnen de NAVO zie je ook binnen de delegaties van de verscheidene landen. Zo kregen we in het tweede deel zowel een Nederlandse politieke vertegenwoordiger als een Nederlandse militaire vertegenwoordiger, maar daarover straks meer.

Het verhaal van de heer Povel riep de vraag op wat de NAVO vandaag de dag eigenlijk is. Deze vraag blijkt moeilijk te beantwoorden omdat de veranderingen binnen de NAVO sneller gaan dan de publieke opinie

De studenten in Brussel

volgen kan. Maar wat is dan het nut nog van de NAVO? Zoals bij velen bekend, is de bestaansreden van de NAVO de dreiging van het communisme ten tijde van de Koude Oorlog geweest. Sinds de val van de muur is deze dreiging echter verdwenen. Verder wordt de band met de Russen en voormalige Oostbloklanden steeds sterker. Daarom zijn er naast de al bestaande functies nog een aantal bijgekomen. De vijf functies, ook wel concepten genoemd, zijn de volgende.

Als eerste concepten tevens degene die de meeste bekendheid geniet, is Artikel 5. Dit artikel houdt een collectieve defensie in. Wanneer een lidstaat door een niet-lidstaat wordt binnengevallen, wordt dit door de andere lidstaten opgevat als een aanval op elk lidstaat. Dit artikel is in het leven geroepen om de Verenigde Staten aan Europa te binden. Door de terroristische aanslag van 11 september heeft dit een omgekeerd effect gehad. Ook voor Polen is dit artikel nog steeds belangrijk. De Polen hebben nog steeds enige angst voor hun 'grote broer' in het Oosten. Een tweede concept is die van de interne pacificatie. Voormalige vijanden, zoals Frankrijk en Duitsland, worden hierdoor verzoend. Een ander voorbeeld is het gemor over de grenzen van de Egeïsche Zee en het schenden van de luchtruimverdragen door Griekenland en Turkije. De interne pacificerende functie zorgt ervoor dat tussen deze landen geen conflict uitbreekt. De NAVO-lidstaten zorgen ook dat er geen conflict uitbreekt omdat het belang van hun NAVO-lidmaatschap hoog in het vaandel staat. Een derde concept is dat de NAVO een

'waarden-gemeenschap' is. Het gaat namelijk om bepaalde visies en waarden die de lidstaten delen. De vraag die zich hierbij aandient is; Hoe ver gaat die gemeenschap, waar trek je de (culturele) grens? Deze kwestie is een *hot item* vandaag de dag, want hoe zit het bijvoorbeeld met Oekraïne en Wit-Rusland? In hoeverre er nieuwe lidstaten bijkomen hangt mede af van geostrategische factoren. Zo ligt Turkije strategisch gezien zeer gunstig, maar wanneer het op cultureel gebied aankomt is niet iedereen zo happig op het lidmaatschap van Turkije. Te denken valt aan de mensenrechtenkwestie. Een vierde concept is dat van veiligheid en militaire samenwerking. Een belangrijke taak hierbij is het crisismanagement. De NAVO neemt de taken van de VN op zich op het gebied van militair ingrijpen. De NAVO is namelijk een betere en dieper geïntegreerde militaire organisatie. Daarom is de NAVO ook niet zomaar opgedoekt na de Koude Oorlog. Voorbeelden van crisismanagement zijn de conflicten in Bosnië en in Kosovo. Een *soft power* als de Europese Unie bleek niet voldoende te zijn om een crisis van formaat aan te pakken. Zonder de NAVO was Europa niet uit deze problemen gekomen. Een vijfde en tevens laatste concept is dat van een groter wordende collectieve veiligheid. In (voormalige) crisisgebieden moet stabilisatie dienen om de economie weer op gang te brengen. Mede om deze reden is de NAVO gevarieerder geworden wat betreft hun takenpakket. Om snel ter plekke te zijn heeft de NAVO sinds kort een NATO Response Force (NRF) opgezet. De NRF bestaat

uit snel inzetbare eenheden die gebieden gereed kunnen maken voor een aankomende grotere troepenmacht. Deze NRF is er voor nieuwe dreigingen van vandaag de dag. Te denken valt hierbij aan terroristische aanslagen. De eerstvolgende belangrijke NAVO-top is in mei volgend jaar te Istanbul. Een belangrijk punt op de agenda is dan de relatie tussen de NAVO en de EU. Onlangs is namelijk het idee opgekomen om een aparte Europese defensieorganisatie op poten te zetten. Het lastige punt hierbij is dat deze Europese defensieorganisatie grotendeels zal gaan overlappen met de NAVO, zowel qua functies, leden, en materieel. De heer Povel benadrukte dat een land, mocht het van beide organisaties lid zijn, niet twee keer zijn defensiebudget kan uitgeven. Gevolg zou dan zijn dat beide organisaties maar een zeer beperkte capaciteit hebben. Hoe dat allemaal gaat lopen en in hoeverre de plannen verwezenlijkt worden valt nog niet te zeggen. De toekomst zal dat moeten uitwijzen.

Om 15:40 uur kregen we de gelegenheid om de benen te strekken onder het genot van een kopje thee. Het tweede deel van de lezing begon om 16:00 uur. Twee permanente vertegenwoordigers stonden ons te woord. De eerste was Hugo Klein, de politiek vertegenwoordiger. De militair vertegenwoordiger was Kolonel Mulder van de landmacht. Deze twee heren hadden niet echt veel toe te voegen aan het verhaal van de heer Povel. Wel vertelden ze dat de NAVO geen eigen leger heeft. De middelen waarvan een operatiemacht zich bedient komen van de lidstaten. Landen leveren dus bijdragen. De landen zijn tevens verplicht om hun materiaal en troepen aan te passen aan NAVO-eisen. Vervolgens mochten we vragen stellen aan beide heren. Op het moment dat de tijd eenmaal om was, zo rond 17:00 uur, bedankte Kamran de sprekers van die dagen keerden de B.I.L. en de SPIL weer richting hun hoofdkwartier; de FSW, om daar politiek-bestuurlijke zaken voor hun rekening te nemen. □

Jordy de Schepper

Heineken excursie in Zoeterwoude

Op 10 oktober stond er voor alle eerstejaarsstudenten een excursie naar de Heinekenbrouwerij op het programma. Nog niet helemaal vertrouwd met het 'Leids Kwartiertje', waren de meeste eerstejaars ruim op tijd aanwezig. Rond 13.00 vertrok de bus richting Zoeterwoude.

Het bezoek aan de Heinekenbrouwerij had natuurlijk een bestuurskundig tintje. Er werd een presentatie gehouden over één van de raakvlakken van Heineken met de overheid; namelijk de milieuwetgeving. Een milieuspecialist legde haarfijn uit hoe de brouwerij voldeed aan alle milieueisen die de overheid aan bedrijven stelt. Het verhaal was een beetje aan de technische kant, waardoor voor bestuurskundigen wat lastig was om te volgen. Na afloop van de presentatie was er ruimte voor vragen en debat. De discussie kon moeilijk op gang komen, omdat de kennis over milieuzaken bij de meeste studenten ontbrak.

Na het bekijken van een kort reclamefilmpje begon de rondleiding door de brouwerij. De bezoekers namen plaats in een groene dubbeldekker, waarmee zij over het bedrijfsterrein vervoerd werden. Tijdens de rondleiding door de fabriek werd er stap voor stap uitgelegd hoe er van water, mout en hop bier gebrouwen wordt. Bij elk onderdeel werd er een heldere toelichting gegeven en er was voldoende gelegenheid om vragen te stellen.

Na afloop was het moment waarop iedereen gewacht had: de productconfrontatie. Drie kwartier lang kon iedereen (gratis) proeven van

allerlei producten van Heineken zoals Tarwebock, Amstel Brighton Desperado. Voor geheelonthouders was er

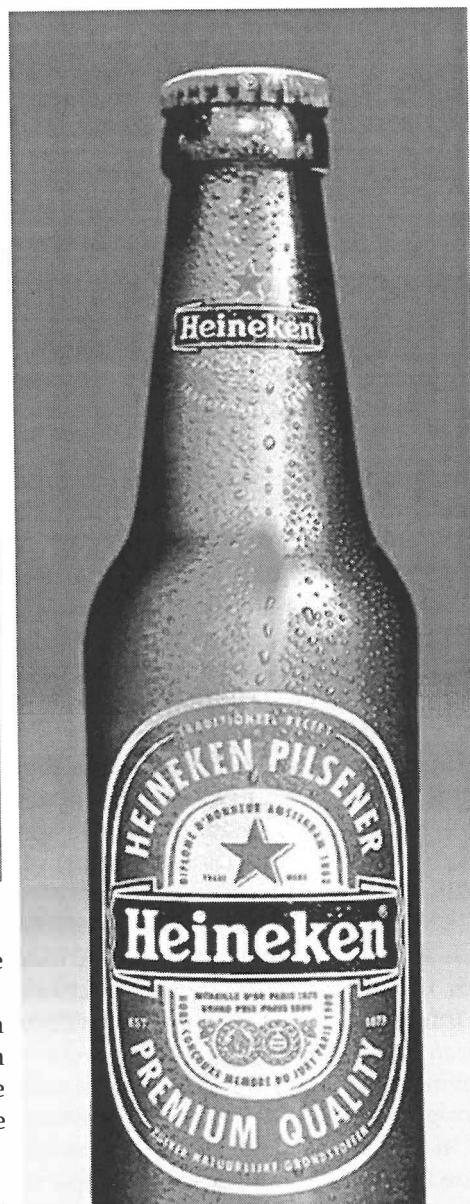
"Na afloop was er dan het moment waarop iedereen gewacht had: de productconfrontatie"

natuurlijk ook frisdrank of jus d'orange beschikbaar. Rond vijf uur kwam er een einde aan deze leerzame ervaring. Nadat een groepsfoto was gemaakt vertrokken de eerstejaars samen met het bestuur en de mentoren richting Leiden. □

Frank van de Plas

Groepsfoto

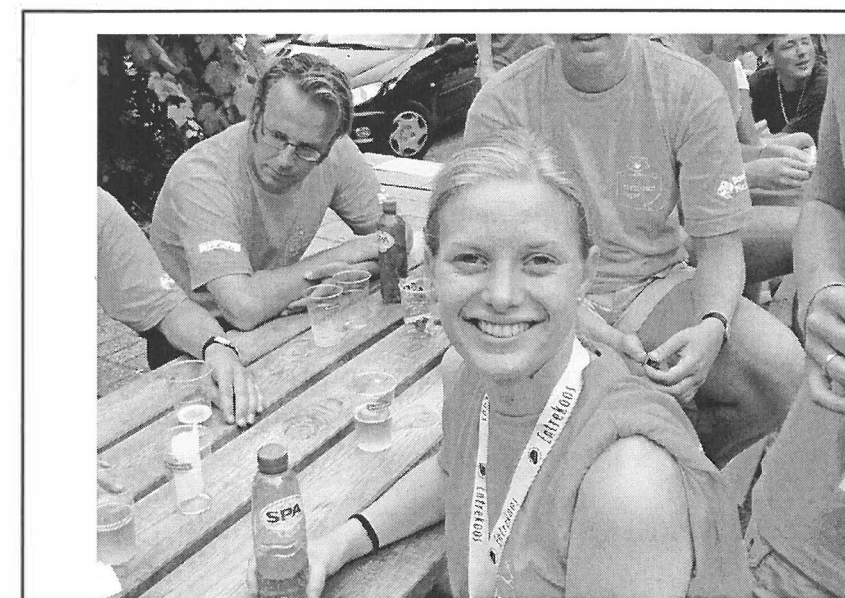
"Heineken Headquarters"

Maaïke van Etten

Maaïke van Etten is intussen al derdejaars studente Bestuurskunde. Of beter gezegd, ze heeft er twee jaar Bestuurskunde opzitten. Want nu ze als penningmeester deel uitmaakt van de EL CID/Vademecum commissie 2003-2004 komt er van studeren niet veel meer terecht. Twee vakken volgt ze nog dit trimester, maar de rest van het jaar staat in het teken van de EL CID week 2004. Als eerste actief B.I.L.-lid in Leiden van de nieuwe BB-jaargang was het de beurt aan Maaïke van Etten om geïnterviewd te worden.

De EL CID commissie houdt kantoor op de tweede verdieping van studentencentrum Plexus. Het ziet er nog niet erg chaotisch uit, maar Maaïke vertelt dat de commissie op dit moment vooral aan het Vademecum - een boekje met allerlei praktische informatie die alle aankomende Leidse studenten ontvangen - werkt en dat het naar mate het jaar vordert steeds drukker wordt. Het organiseren van de EL CID week vereist enige bestuurservaring en die heeft Maaïke. 'Vorig jaar heb ik in het JOVD bestuur gezeten en ik merkte dat ik het organiseren van allerlei activiteiten erg leuk vond. Ik kreeg toen een e-mailtje met de algemene oproep aan mensen om zich op te geven voor de EL CID commissie. Daar heb ik op gereageerd en uiteindelijk werd ik geselecteerd.'

Waarom penningmeester? 'Je solliciteert niet voor een specifieke functie in de EL CID commissie, ze kijken vooral of je in het team past. Vervolgens ga je op weekend met de commissie en twee psychologen en dan worden de functies onderling verdeeld.' Jullie budget bedraagt zo'n 160.000 euro, wordt je niet zenuwachtig als je zo'n groot bedrag moet beheren. 'Ik vind het meer een uitdaging. Zo krijgen we een derde van ons budget van de universiteit, een derde van de

Maaïke van Etten tijdens "haar" EL CID

haar eerste nevenactiviteit een commissie bij de B.I.L.. 'Op de borrelboot (jaarlijks uitstapje voor eerstejaars bestuurskundigen, red.) werd ik enthousiast gemaakt voor commissiewerk en ik heb toen de BEL commissie gedaan.' Evenals de interviewer is ook Maaïke van mening dat Bestuurskunde bij uitstek is een studie om dingen er naast te doen. 'Je

tussenuit te gaan? 'Ik vond het niet erg, want ik wilde dit jaar iets groots naast mijn studie doen. Het ging trouwens ook wel erg snel allemaal. Ik ben erg jong begonnen en de studie ging zo goed dat ik het wel tijd vond om een jaar vertraging om te lopen.' De EL CID commissie heeft een looptijd van een jaar en dat vereist lange termijn planning. Uiteindelijk moet het natuurlijk in de EL CID week in augustus 2004 gebeuren. Hoe plant de commissie zijn werkzaamheden? 'Het eerste halfjaar richten we ons vooral op het Vademecum, dus die planning is misschien wat minder lange termijn dan je in eerste instantie zou denken. Toch moet je een aantal zaken nu al regelen. Vergunningen bij de gemeente moet je bijvoorbeeld nu al aanvragen omdat de gemeente ook met een jaarplanning werkt.' Vind je het prettig om op de lange termijn te werken of juist

"Op de borrelboot werd ik enthousiast gemaakt voor commissiewerk"

deelnemers en de rest moeten we zelf nog binnenhalen bij sponsors door middel van acquisitie.' Net als zoveel andere actieve bestuurskundigen was voor Maaïke

hebt weinig college en het is vooral veel zelfstudie. Bestuurskunde is ook een studie waarvoor je eigenlijk ook wat praktijkervaring moet opdoen, wil je er later wat mee kunnen.' Is het beeld wat

niet? 'We moeten met strenge deadlines werken, maar ik vind het zelf wel leuk om te ervaren hoe het is om iets een jaar van tevoren te gaan plannen. Bestuurskundig is het interessant omdat beleid ook vaak tijd nodig heeft om effect te hebben. Sowieso is de EL CID commissie erg leerzaam voor wat ik later wil gaan doen.' Wat wil je later gaan doen? 'Ik zeg altijd maar dat ik ambtenaar wil worden, want dat laat alle opties open, zelfs professoren zijn ambtenaren. Ik wil in ieder geval iets internationaals doen.' Je bent dus erg ambitieus. 'Absoluut.' Wat ga je doen na de EL CID commissie, alleen

studeren? 'Ik wil wel dingen naast mijn studie blijven doen en misschien nog een tweede studie.' Tot besluit vroeg ik of Maaike vindt dat er zaken aan de opleiding Bestuurskunde veranderd kunnen worden. 'Ik vind dat het propedeusewerkstuk in het eerste jaar wel goed duidelijk maakt op welke manier je de verschillende vakken moet integreren met elkaar. Echte diepgang wat betreft inhoudelijke zaken is er misschien iets te weinig in de studie. Ik vond het wel in een vak als Politieke Theorieën, maar je kunt het ook zelf opzoeken door naast het vaste

programma je met andere zaken bezig te houden. Het hoeft je niet allemaal aangeleverd te worden door de studie. Het lidmaatschap van een politieke partij bijvoorbeeld, of gewoon het lezen van de krant en discussiëren met mensen kan al zoveel bijdragen aan je zelfontplooiing.' □

Peter Kasbergen

Uittreksels gezocht

De B.I.L. is op zoek naar uittreksels van de onderstaande boeken, omdat er ofwel nog geen uittreksel van aanwezig is ofwel het huidige uittreksel niet meer volledig voldoet aan de nieuwe druk. Voor goede uittreksels stellen wij beloningen beschikbaar gebaseerd op kwaliteit van het uittreksel en dikte en moeilijkheidsgraad van het originele boek. Deze beloningen variëren tussen de 15 en 50 euro. Heb je een uittreksel of ben je van plan er één te maken, kom naar de B.I.L.-kamer en neem contact op met mij of één van de andere bestuursleden.

Wouter Zantinge
Commissaris Onderwijs

Bachelor I (en avond)

- *Governance and Politics in the Netherlands*, R.B. Andeweg en G.A. Irwin
- *De herverdeelde samenleving; ontwikkeling en herziening van de Nederlandse verzorgingsstaat*, W. Trommel en R. van der Veen
- *Economische modellen en besluitvorming*, H. Pelikaan
- *Policy Paradox*, D. Stone
- *Markten & Overheid*, P.J. Eijgelshoven e.a.

Bachelor II (en avond)

- *Essence of Decision. Explaining the Cuban Missile Crisis*, G.T. Allison & P. Zelikow
- *Theories of Public Organization*, R.B. Denhardt
- *The government and politics of the European Union*, N. Nugent
- *Governance, Politics and State*, J. Pierre & G. Peters
- *Overheidsfinanciën*, L. Koopmans, A.H.E.M. Wellink
- *Modern financieel management bij het Rijk*, Bestebreur, A. Kraak

Doctoraal II

- *Bureaucracy, what government agencies do and why they do it?*, J.Q. Wilson
- *Street level bureaucracy: dilemmas of the individual in public services*, M. Lipsky
- *The new regionalism in Western Europe*, M. Keating
- *Governing in Europe: effective and democratic?* F. Scharpf

Agenda

28t/m 31 Januari

Korte Buitenlandse Reis naar Londen met als thema "Transport in Engeland"

19 Februari

Bedrijvenborrel van de Gemeente Den Haag

23 Februari

Excursie naar de ambassade van de Verenigde Staten in Den Haag
(Beperkt inschrijving, inschrijving vanaf 22 januari mogelijk)

eerste week van Maart

Excursie naar de Wetenschappelijke Raad voor Regeringsbeleid (WRR)

31 Maart

Lezing/Debat door Minister van Ontwikkelingssamenwerking
Agnes van Ardenne

Prikbord

*** Indien u in het collegejaar 2004-2005 geen B.I.L.-lid meer wilt zijn, dient u uw lidmaatschap voor 1 juli 2004 schriftelijk op te zeggen bij de B.I.L.:

B.I.L.
Wassenaarseweg 52
Postbus 9555
2300 RB Leiden
bil@fsw.leidenuniv.nl

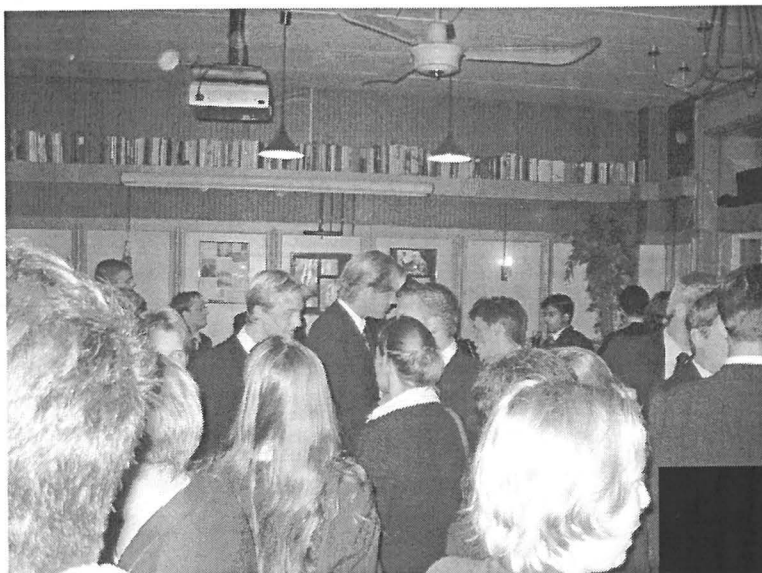
*** Het B.I.L.-bestuur feliciteert Coen van der Giesen met het winnen van de prijs voor het beste propedeusewerkstuk! In de volgende BB kunt u een samenvatting van zijn werkstuk verwachten.

*** E-mailadres gewijzigd? Of ontvang je nog geen e-mail van de B.I.L., maar wil je die wel graag ontvangen? Geef je mailadres dan door bij de B.I.L.: bil@fsw.leidenuniv.nl Dan zorgen wij ervoor dat je op de hoogte blijft!

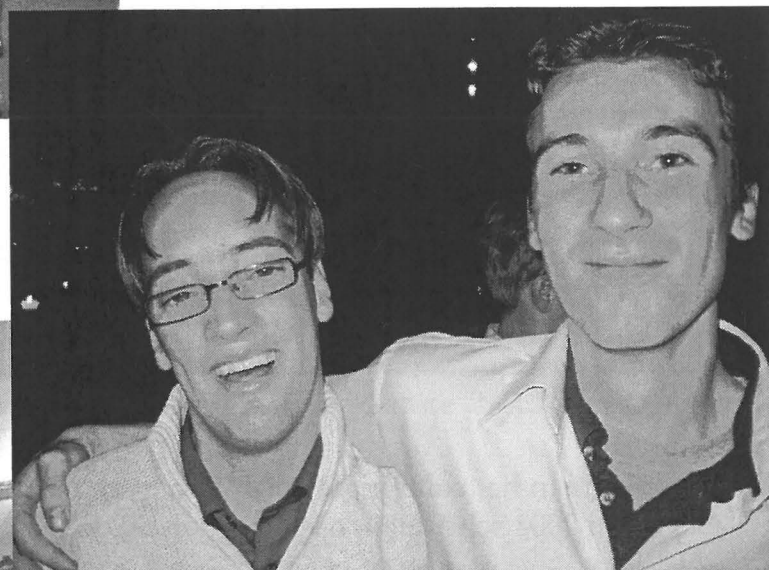
*** Adreswijziging? Geef het ook even door!

*** Vind je het leuk bestuurskundig gerelateerde stukken te schrijven? Stuur ze dan naar de redactie van Bestuurskundige Berichten op het onderstaande adres:

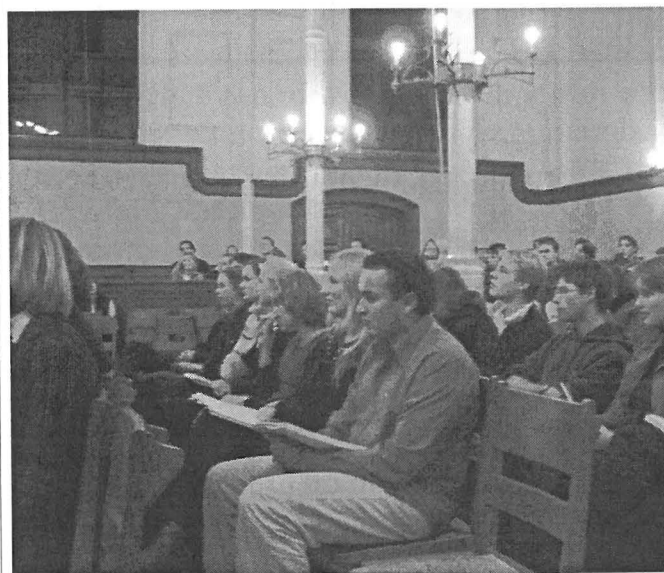
B.I.L.
Wassenaarseweg 52
Postbus 9555
2300 RB Leiden
bil@fsw.leidenuniv.nl

Een drukte van jewelste tijdens de constitutieborrel

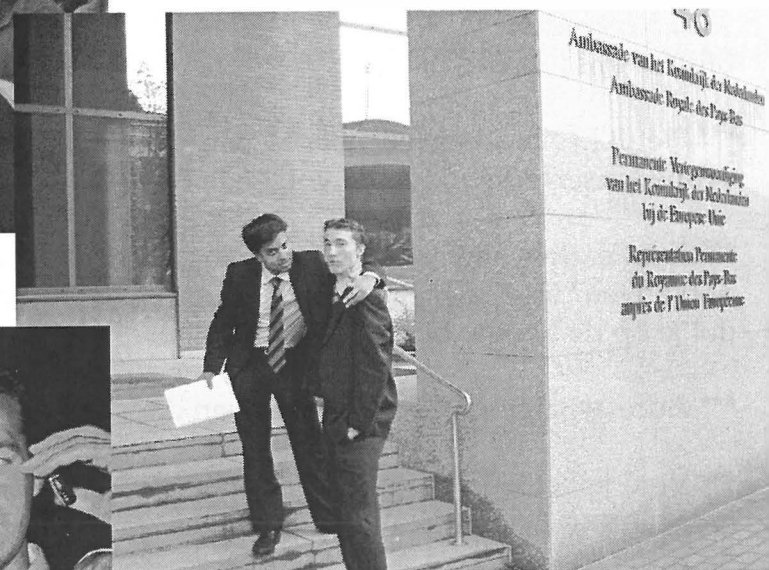
Secretaris en Commissaris Onderwijs op de commissieborrel

Aandachtige luisteraars bij de lezing van burgemeester Opstelten

Voorzitter Broekema (en kompanen) tijdens B.I.L.-borrel

NAVO excursie

Voor windmolens vechten

Verslag van een bezoek aan ons Zuid-Hollands provinciehuis en de workshop over samenwerking in Europa

Dinsdag 11 november. Om half een gaat de wekker. Schappelijke tijd. Ja, de Provincie Zuid Holland (PZH) en de commissie activiteiten hebben mijn dagritme goed begrepen: half twee een bakkie en om vijf uur borreltijd. Reden genoeg om met zo'n twintig andere derde- en vierdejaars de trein naar Den Haag te pakken. Waarom ook de verdere invulling van de dag deze trip meer dan de moeite waard maakte valt hieronder te lezen.

Aangekomen op het provinciehuis werden we eerst langs een statenzaal geloodst waar een groep mannen hevig discussieerde over een kaart van onze provinciale infrastructuur. Start van het programma was een opmerkelijke en bijzonder interessante inleiding over de praktijk van PZH. Mw. Pauly, adviseur Bestuurlijke Zaken en van oorsprong Delfts bestuurskundige, vertelde ons over de opkomst en ondergang van haar eerste beleidskindje: het Zuid-Hollands Grotestedenbeleid. Na haar promotie op beleid voor de toepassing van PVC¹ trad mw. Pauly aan bij PZH om met de steden het grotestedenbeleid op te zetten en uit te werken. Na een moeizame samenwerking waarin Den Haag en Rotterdam het "overwicht hadden, kwam ze uiteindelijk tot de conclusie dat het beoogde grotestedenbeleid onhaalbaar was. De provincie zag dit ook in en ze kon mw. Pauly het zelf ingezette beleid na drie jaar weer afbreken.

Dichter bij huis kregen we van mw. Pauly's collega, dhr. Van Straalen, vervolgens een toelichting over de regierol van PZH in de samenvoeging van Warmond, Sassenheim en Voorhout. Deze gemeenten zagen wel de noodzaak tot versterking van hun bestuurlijke kwaliteit, maar waren tot voor kort niet bereid de voor de provincie logische weg van samenvoeging in te slaan. Met name voor Warmond was de nood hoog omdat het aantal inwoners daalt en de gemeente steeds duurder wordt om in te wonen. Door samenvoeging met het grotere Sassenheim en Voorhout, met haar Vinex-ruimte, wilde PZH een sterke en bestendige gemeente creëren.

Onder regie van PZH gebeurt dit nu ook.

Met dit voorbeeld van samenvoeging lichtte dhr. Van Straalen gelijk toe hoe het kan dat de provinciale bestuurslaag met al haar macht soms

"Dingflopbipsende tien nieuwe toetreders kende natuurlijk iedereen, maar een opfriscursus bleek toch noodzakelijk"

toch zo onzichtbaar blijft. De ontwerpverzoeken voor samenvoeging

zijn voor eenieder in te zien, maar slechts weinigen nemen hiervoor de moeite. Een onderwerp gaat pas echt leven bij bijvoorbeeld een volksraadpleging en dat is juist de verantwoordelijkheid van de gemeenten. Met de provinciale ontwerpverzoeken komt maar een enkeling in contact.

Na de presentaties van de beide adviseurs Bestuurlijke Zaken kwam dhr. De Jonge, medewerker van het cluster Interne aangelegenheden en Europa, ons voorbereiden op het interactieve deel van de dag: het Europese spel om de windmolens. Voor we begonnen testte hij eerst onze kennis van de Unie. Dingflopbips en de tien nieuwe toetreders kende natuurlijk iedereen, maar een opfriscursus bleek toch noodzakelijk. Bij vragen over bijvoorbeeld de rol van het Comité van de Regio's of naar de namen van meer Eurocommissarissen dan alleen Frits Bolkestein bleef het namelijk angstvallig stil. Daarbij wisten slechts enkelen van ons door hoeveel Europarlementariërs Nederland in Brussel eigenlijk wordt vertegenwoordigd.

Tijdens de opfriscursus werd onder andere duidelijk dat met Nederland en de verschillende provincies in Brussel zeker geen sprake is van twee handen op één buik. Met betrekking tot de inzet van structuurfondsen stonden beide partijen lijnrecht tegenover elkaar. Het

Wist je dat?

Zuid Holland met een kleine drieëneenhalf miljoen inwoners, van Sommelsdijk tot Gouda en van Dordrecht tot Leiden, onze dichtstbevolkte provincie is?

De provincie bestaat uit de regio's Zuid, West, Oost en Rijnmond, maar geen regio Noord kent?

Op het provinciehuis ongeveer 1500 man werkt, met zowaar hier en daar wat Bestuurskundigen, en dat de overige 500 personeelsleden, waarvan een flink aantal 'muskusrat-managers' in het veld werkt?

Startende academici gezien de huidige arbeidsmarkt weinig kans maken bij de provincie binnen te komen en dat het traineeprogramma van Zuid Holland wordt geëvalueerd en mogelijk op de schop gaat?

Provinciale Staten Zuid Holland momenteel wordt gedomineerd door PvdA, CDA en VVD, die samen ook de Gedeputeerde Staten vormen, en dat Leefbaar Zuid Holland één zetel heeft?

Er in theorie nog een vacature is voor partner van Commissaris der Koningin J. Fransen?

kabinet was van mening dat alle structuurfondsen voor de nieuwe lidstaten ingezet dienen te worden. Achterliggend idee is dat Nederland dan misschien wel veel minder ontvangt, maar uiteindelijk ook minder hoeft te betalen. De provincie vond wel dat veel van de fondsen voor de nieuwe leden ingezet dienden te worden, maar dat ook de 'oude' provincies aanspraak moesten kunnen blijven maken op het geld. Volgens dhr. De Jonge was het voor het eerst dat de meningsverschillen tussen beide partijen zo groot waren.

Na onze kennis te hebben opgefrist, legde dhr. De Jonge de opzet van de te houden simulatie uit. De simulatie was bedoeld om ons inzicht te geven in de totstandkoming van Europese regionale samenwerking, zoals bijvoorbeeld bij de HSL of de provinciale samenwerking voor beheer

van het randstedelijk Groene Hart. Elk van ons zou namens een Europese provincie of een adviesbureau deelnemen aan een vergadering over de start van een hoofdzakelijk door Brussel te financieren pilotproject voor windturbines¹. Ieder kreeg een beschrijving van de in te nemen positie. Twee provincies moesten bijvoorbeeld alles op alles zetten om de *pilot* binnen te halen, terwijl de anderen een meer afwachtende houding dienden aan te nemen. Houdingen aannemen dat deden we zeker. Redelijk in lijn met de rolbeschrijvingen waren de dwarskoppen ook echt dwars en de meer afwachtende types ook echt rustig. Aan het eind van de simulatie vroeg dhr. De Jonge of iemand het ook over de inhoud van het project, het plaatsen van windturbines, had gehad. Nee, eigenlijk hadden we ons alleen maar met onze eigen posities, misschien zelfs

loopgraven, beziggehouden. Een redelijk waarheidsgetrouwe ervaring, aldus dhr. De Jonge.

Al met al denk ik dat alle aanwezigen de middag, ook buiten de koffie en de borrel om, als zeer geslaagd zien. De commissie activiteiten mag, met een knipoog naar de voorzet van het vorige bestuur, trots zijn op haar werk. Wat mij van het bezoek denk ik het meest bij zal blijven is het beeld dat onze gastheren me hebben gegeven van de macht van Den Haag en Rotterdam, die voor een groot deel hun eigen koers kunnen varen. Daarnaast vond ik het bijzonder de lessen uit Europese Integratie over een loopgravenhouding in de Unie in de simulatie bewaarheid te zien. Erg verrassend vond ik het te horen dat onze gastheren, net als wij zelf, de provincie voor hun aantreden ook als onbekende, vage bestuurslaag zagen. □

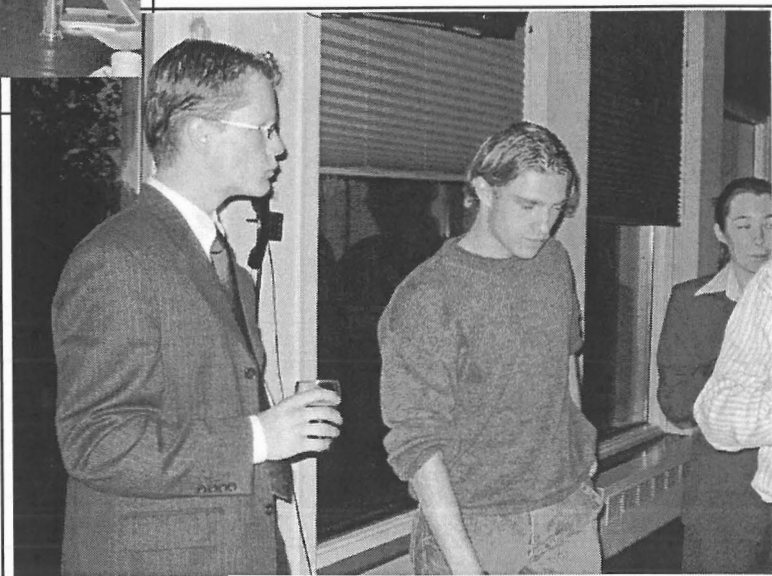
Robert Vermeulen

Noten

¹ Voor geïnteresseerden: financiering onder het programma START

Eerst koffie bij het begin....

Dan een biertje na afloop bij de borrel...

Lezing Opstelten 4 November

Het is woensdagavond 4 november en de Lokhorstkerk stroomt vol. De commissie activiteiten organiseert vanavond haar najaarslezing, met als spreker dhr. Ivo Opstelten, thans burgemeester van Rotterdam. Dhr. Opstelten zal gaan praten over de zogenaamde Rotterdamse aanpak. Daarnaast zal de gekozen burgemeester besproken worden, waar Opstelten een groot voorstander van is.

De Rotterdamse aanpak, zo begint Opstelten, is een aanpak van harde afspraken, waarbij afgerekend wordt op resultaat. Opstelten heeft voor een vijftal terreinen, te weten Veiligheid; Huisvesting; Onderwijs en Jeugd; Economische Ontwikkeling en Inburgering, de financiële ruimte bepaald die hem tothet einde van zijn ambt tot zijn beschikking staat.

Daarnaast geeft hij inhoud aan elk van deze terreinen door in totaal 45 meetbare doelstellingen te bepalen.

Daarbij moeten tussentijdse meetpunten zorgen voor een goede monitoring. De Rotterdamse Rekenkamer, een instituut dat in 1997 is opgericht en tot doel heeft het beleid van Rotterdam te evalueren en te toetsen¹, vormt hierbij de onafhankelijke scheidsrechter. Rotterdam is, zo geeft Opstelten aan, de enige stad met een eigen Rekenkamer.

Veiligheid heeft wellicht nog de grootste prioriteit in het beleid van Opstelten. Er is in samenwerking met politie en justitie en in samenspraak met de burger een zo geheten 'veiligheidsindex' gecreëerd. Deze index geeft per Rotterdamse wijk weer hoe veilig deze is. Uit deze index is gebleken dat er vooralsnog 8 wijken onveilig zijn. De doelstelling is dan ook om deze wijken in 2005 geheel veilig te laten zijn. Uit het publiek komt de vraag wat er nu concreet wordt gedaan aan de verpaupering en vercriminalisering van buurten als de Millinksbuurt en Afrikaanderplein, op de kop van Zuid. Opstelten geeft aan dat deze twee wijken, de Millinksbuurt als onderdeel van de Tarwewijk en het Afrikaanderplein, beiden in Rotterdam Zuid, speciale wijkprojecten in het leven hebben geroepen die niet alleen de kwaliteit van het woningaanbod

moeten verbeteren, maar ook de veiligheid en de positie van bijvoorbeeld jongeren.

De Tarwewijk bijvoorbeeld, is sinds 1998 bezig met een aantal projecten. Zo is er in dat jaar een meldlijn drugsoverlast voor de deelgemeente ingesteld, is er in 2000 een project pandenbeheer gestart, om het leegstaan van panden tegen te gaan. Daarnaast gebeuren er tal van zaken op het sociale vlak; in 2000 is er een zogenaamde 'Jongerenantenne' in het leven geroepen via welke jongeren hun stem kunnen uiten over alles wat er in de wijk gebeurt.²

Voorts is er op het gebied van veiligheid een doelstelling geformuleerd aangaande het Openbaar Vervoer. Ten opzichte van 2002 wil Opstelten het aantal incidenten jaarlijks met 10% zien dalen. Daarnaast moeten alle overlastgevers op het Centraal Station per 1 september 2003 definitief zijn verdwenen. Hierop wordt Opstelten de vraag gesteld of hij niet bang is dat er zich een 'uitwaai-effect' zal voordoen wanneer verslaafden worden geweerd van het Centraal Station; het is immers heel goed mogelijk dat deze verslaafden zich in aansluitende wijken zullen misdragen of overgaan tot crimineel handelen. Opstelten merkt echter op dat het de praktijk is gebleken dat dit uitwaai-effect er voor zorgt dat deze criminaliteit als het ware 'verdamp't'; door een veel grotere spreiding van verslaafden is hun aanwezigheid nauwelijks nog te merken.

Het laatste deel van zijn lezing wijdt Opstelten aan de gekozen burgemeester. Opstelten pleit voor het invoeren van een gekozen burgemeester, maar dan moeten de bevoegdheden van de burgemeester wel worden uitgebreid. Het huidige

voorstel van het kabinet strekt dan ook nog niet ver genoeg. Een burgemeester moet volgens Opstelten in staat worden gesteld zijn eigen wethouders aan te stellen.

Daarnaast moet de procedure voor een burgemeestersverkiezing veranderen. Iemand uit de zaal vraagt zich dan ook heel terecht af hoe zo'n verkiezing eruit moet zien. Het referendum tussen dhr. Groen en Lenferink om het burgemeesterschap van Leiden bood namelijk volgens haar totaal geen inhoud. Er werd de burger gevraagd een stem uit te brengen over twee kandidaten die zich zonder inhoudelijk programma aanboden. De kiezer moest als het ware op de foto afgaan bij het maken van zijn/haar keuze.

Dit is dan ook niet de verkiezing zoals Opstelten die voor ogen heeft. Opstelten wil een referendum waarbij kandidaten zich presenteren aan de hand van een duidelijk programma. Er moet iets te kiezen zijn, en indien een burgemeester zich niet houdt aan de doelstellingen die hij tijdens de verkiezingen heeft geformuleerd, moet hij daar ook de consequenties aan verbinden door op te stappen.

Opstelten sluit zijn betoog af door op te merken dat juist een aanpak als de Rotterdamse goed te realiseren is in combinatie met een gekozen burgemeester; zo kan een burgemeester afgerekend worden op resultaat. □

Christiaan Schakel

Bronnen

¹ <http://www.rekenkamer.rotterdam.nl>

² Bron: <http://www.tarwewijk.nl>

Nieuwe studie-adviseuse: Daniëlle Ladan

Daniëlle Ladan is sinds korte tijd de nieuwe studie-adviseuse voor de Bachelor van het departement. Ze stelt zich kort even voor

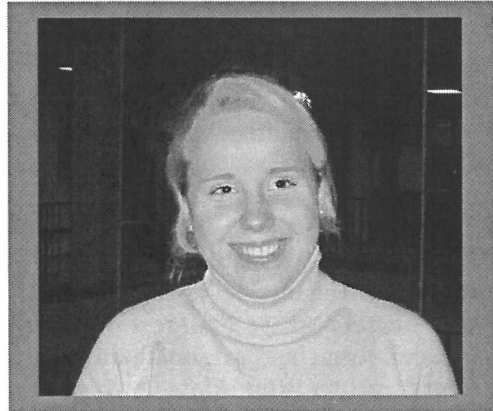
Een tijdje geleden vroeg de Secretaris en Commissaris BB Hessel of ik een stukje wilde schrijven in Bestuurskundige Berichten. Ik had nog nooit van het fenomeen Bestuurskundige Berichten gehoord. Maar ik ontvang niet iedere dag het verzoek een stukje te schrijven voor een magazine. Het was een leuk idee en ik stemde toe.

Hierna realiseerde ik me pas dat ik eigenlijk geen idee had waarover ik zou gaan schrijven. Wat zou studenten bestuurskunde interesseren? Het magazine Bestuurskundige Berichten staat vol met relevante en interessante stukken over het reilen en zeilen binnen het Openbaar Bestuur. Wat kan ik daaraan toevoegen als nieuwe studieadviseur?

Laat ik eerst meer over mijzelf vertellen. Zoals je wellicht weet, werk ik sinds 1 september bij het Departement Bestuurskunde. Zelf heb ik Geschiedenis gestudeerd, ook aan de Universiteit Leiden; het universitaire wereldje is mij dan ook niet vreemd. Binnen mijn studie heb ik mij gespecialiseerd in Nederlandse én Sociale geschiedenis. Mijn scriptie heeft als onderwerp: "De materiële cultuur van de hugenoten in Leiden tijdens de zeventiende eeuw". Naast mijn studie geschiedenis heb ik vele student-assistentenschappen vervuld en als studentambassadeur voor de faculteit Letteren gewerkt. Geschiedenis is een buitengewoon boeiend vakgebied, maar ik wil er (nog) niet mijn werk van maken. Wel wil ik in de toekomst gaan promoveren, maar deze plannen zijn nog vaag. Buiten de wetenschappelijke wereld van de Universiteit ben ik voornamelijk actief op het gebied van binnenhuis- en tuinarchitectuur. Hiernaast zijn mijn vriend en ik hard aan sparen voor een nieuwe zeilboot. Lekker dobberen op het water met een goed glas wijn!

Het studieadviseurschap bevalt mij tot op heden uitstekend. Het takenpakket is erg afwisselend; naast het studieadviseurschap voor de bachelorstudenten fungeer ik ook als stage- en scriptiecoördinator. Bovendien is de sfeer binnen het Departement buitengewoon prettig! Zowel de studenten en studievereniging als de docenten zijn erg enthousiast. Wat een verschil met andere opleidingen en faculteiten!

Met name als stage- en scriptiecoördinator tracht ik me meer te focussen op de student. Dit houdt in dat studenten langs kunnen komen voor stageoriëntatie, stagevacatures, tips voor de CV en sollicitatiebrief en andere ondersteuning. Door een goede oriëntatie en een realistische kijk op jezelf, weet je op welke terreinen jouw kwaliteiten en talenten liggen. Hierdoor kan je je gemakkelijk toespitsen op functies die bij jouw interesses en talenten aansluiten. Met name bij sollicitatiegesprekken is het van groot belang dat je weet wat je wil! Jezelf ontplooiën; daar gaat het om tijdens je studie! Voor meer informatie of met vragen kun je gewoon even langskomen of een afspraak maken. Gewoon een babbeltje maken kan natuurlijk ook. De deur staat altijd open!

Daniëlle Ladan

Studieadviseur BA/ Stage- en scriptiecoördinator
Kamer 5B.55
Tel.: 071 527 37 47
Email: fdjladan@fsw.leidenuniv.nl

Filosofie en Privatisering

De bevindingen van vier jaar aio-schap

Studenten vragen wel eens wat een filosoof (zoals ik) toch doet in de bestuurskunde. Filosofie is toch vaag, terwijl bestuurskunde zo praktisch schijnt te zijn? Ik zeg dan dat filosofie helemaal niet vaag is, maar erg geloofwaardig klinkt dat niet uit mijn mond – daarvoor ben ik zelf te vaag. Toch kan filosofische reflectie van belang zijn voor het begrijpen van het openbaar bestuur.

Daarmee bedoel ik niet dat we per se allemaal filosofen moeten gaan lezen, maar wel dat we soms wat dieper na mogen denken waarom de dingen zijn zoals ze zijn. De afgelopen vier jaar heb ik dat proberen te doen in het kader van mijn aio-schap, waarbij ik de scheidslijn tussen het publieke en het private heb onderzocht. Ik zal hier proberen een deel van mijn bevindingen te omschrijven en aan te geven waarom het denken ook belangrijke gevolgen met zich mee brengt voor het doen, met name zal het daarbij gaan over het debat rond privatisering en zelfstandigheid.

Bestuurskundigen hebben vaak de voorkeur voor empirisch onderzoek, want dat is – in tegenstelling tot de filosofie – wel lekker praktisch. Dus lijkt die voorkeur vanzelfsprekend. Of toch niet helemaal? Empirisch onderzoek benadert een bepaald verschijnsel alsof het een natuurlijk product is. Je onderzoekt als onderzoeker een bepaalde bestuursorganisatie of beleidsproces zoals een bioloog een kikkervisje onderzoekt. Maar een kikkervisje is niet bedoeld, terwijl het openbaar bestuur dat wel is. Natuurlijk gebeuren er binnen het openbaar bestuur allerlei dingen die onbedoeld zijn, maar dat zijn dan weer neveneffecten van wel-bedoelde dingen. In mijn onderzoek ben ik eens gaan kijken waarom institutionele omgevingen van onze maatschappij zijn vormgegeven zoals ze zijn vormgegeven. Die institutionele omgevingen zijn kort gezegd de markt en de staat (in de vorm van de parlementaire democratie). Volgens mij zijn die ontworpen met de bedoeling dat mensen zelf controle houden over water met hen gebeurt. De markten de democratische staat zijn twee systemen die het mogelijk maken zelf controle uit

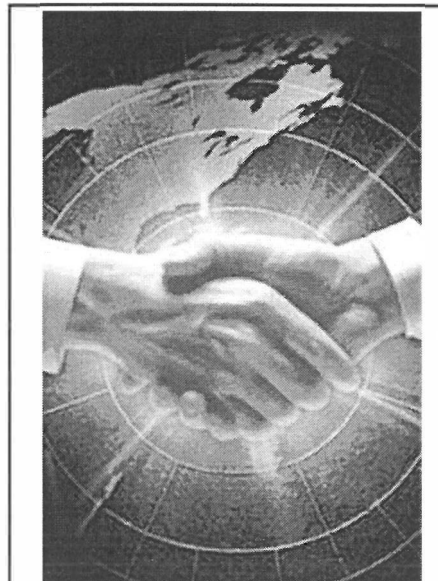
te oefenen over je eigen leven. Op de markt zorgt vrije concurrentie ervoor dat mensen niet elkaars baas spelen: immers, als een product je niet bevalt zoek je een andere producent. Kortom, als een producent niet naar de consument luistert, wordt hij afgestraft. Uiteindelijk gaat hij zelfs bankroet. Bij de staat spelen verkiezingen en het parlement een belangrijke rol. De mensen kiezen een parlement die de regering controleren. Presteert de regering ondermaats, dan wordt deze naar huis gestuurd. Doet het parlement het niet goed, dan worden zij na vier jaar vervangen. Dit zorgt ervoor dat zowel het parlement als de regering zo goed mogelijk hun best zullen doen, omdat ze anders rigoureus worden afgestraft. De zweep erover! In de afgelopen eeuw is de staat echter uitgegroeid tot een enorm apparaat, met meerdere lagen en heel veel personeel. Als zodanig kan een minister nooit zijn ministerie helemaal in de hand houden. Kortom, het strafstelsel van de staat werkt niet meer zoals het zou moeten. De markt dan, is dat een goed alternatief? Immers, de tucht van de markt zou wel moeten functioneren. Helaas, wat geldt voor publieke organisaties, geldt ook voor private organisaties. De tucht van de markt is gebaseerd op individueel handelen. Commerciële organisaties zijn echter geen individuen meer (ook al worden ze door de economische theorie en het recht soms zo behandeld): er zijn aandeelhouders en er zijn managers. Er zijn CEO's en commissarissen. Oké, managers zijn verantwoordelijk voor het presteren van het bedrijf en zouden daarop afgerekend kunnen en moeten worden. Als het bedrijf ondermaats presteert, zal het falen op het management moeten afgeschoven. Maar als er iets de afgelopen jaren duidelijk

is geworden, is wel dat deze situatie niet werkt zoals het zou moeten. Kijk naar Ahold en Enron.

Wat is er aan de hand? Het moge duidelijk zijn: grote organisaties hebben niets te zoeken in het oorspronkelijke model van zowel de markt als de staat. Ze zijn simpelweg te groot om aangepakt te kunnen worden volgens de op individuele verantwoordelijkheid gebaseerde strafregimes. Zowel markt- als staatsorganisaties hebben een eigen dynamiek ontwikkeld, waardoor ze moeilijk tot de verantwoording te roepen zijn.

Natuurlijk kunnen organisaties niet worden afgeschaft, we hebben ons er maar bij neer te leggen dat de strafsystemen niet meer zo goed werken als men twee eeuwen geleden wel dacht of hoopte. Wel werpen deze overwegingen licht op een andere zaak. Het geeft namelijk wat helderheid in door ideologieën vertroebelde discussie over privatisering.

Ten eerste, het geeft aan dat die discussie vaak veel te kortzichtig gevoerd wordt. Aan de ene kant is de markt echt niet zo'n perfect middel als hardcore voorstanders denken; aan de andere kant hebben ook staatsorganisaties hun ongewenste kanten. Het is niet *altijd* markt of staat; het is soms markt en soms staat. Het gaat dan niet alleen om efficiëntie, maar ook politieke keuzen. Met andere woorden, of een bepaalde taak geprivatiseerd moet worden, moet op

Overeenstemming door markt of overheid?

LCB 2004 Stelt zich aan u voor!

basis van zowel economisch-theoretische en politiek-normatieve argumenten omtrent die specifieke taak te gebeuren.

Een andere conclusie die je mag trekken is dat de zogenaamde hybride organisaties gevaarlijke elementen kennen. Zij vallen namelijk onder twee strafregimes. Nou zul je wellicht op het eerste gezicht denken: perfect, als zulke organisaties iets verkeerd doen krijgen ze dubbel straf. Helaas... juist doordat ze onder twee regimes vallen, worden ze onaantastbaar. Als de regering in wil grijpen, dan wijst zo'n organisatie direct op de aantasting van de marktwerking die zo'n ingreep met zich mee brengt. Als die marktwerking er voor zorgt dat de organisatie gestraft wordt, probeert de organisatie meestal steun van de staat te verwerven. Vaak krijgt die organisatie die steun ook, immers het gaat meestal om taken die van publiek belang zijn. Het meest in het oog springend is hierbij natuurlijk de situatie bij de NS. Maar ook de elektriciteitsbedrijven doen rare dingen. Zo moest de Rotterdamse Feyenoord supporter de afgelopen jaren de shirtreclame van Sparta betalen, omdat hij nog niet mocht kiezen van wie hij de elektriciteit afnam (andersom had het overigens tot volksoptstanden geleid). En dan is het nog maar de vraag hoe goed de liberalisering van de elektriciteitsproductie straks gaat verlopen.

Kortom, door eerst naar de bedoelingen te kijken, wordt het mogelijk te begrijpen hoe de markt en de staat werken. Zonder dat je tijdsintensief empirisch onderzoek hoeft te doen naar een statistisch verantwoord aantal private en publieke organisaties. Is empirisch onderzoek dan overbodig? Dat sowieso nooit. Juist omdat we geconcludeerd hebben dat we niet alle publieke dan wel private organisaties over één kam kunnen scheren, wordt het noodzakelijk om gericht te kijken naar een specifieke organisatie. Anders blijft het inderdaad maar vaag. □

Udo Pesch

Dit jaar wordt het Landelijk Congres der Bestuurskunde voor de tweede keer door Leidse studenten Bestuurskunde georganiseerd. Begin augustus zijn wij enthousiast van start gegaan. Ons bestuur is als volgt samengesteld:

Voorzitter
Secretaris & Commissaris Deelnemers
Penningmeester
Commissaris Inhoud & Vice-voorzitter

Commissaris Sprekers
Commissaris Workshops
Commissaris Faciliteiten & Masterclass
Commissaris Acquisitie

Marc de Gruijl
Andrea Bakker
Eva Jansen
Hendriekje van der Meer
Maaïke Schaap
Mathijs van de Waardt
Esther van de Kamp
Yaël Schwarz

De titel van het congres is: *'Grenzeloos Vernieuwen?' De mogelijkheden en beperkingen voor het openbaar bestuur*. In het openbaar bestuur klinken tal van ideeën over bestuurlijke vernieuwing. Hierbij kan een onderscheid gemaakt worden tussen staatsrechtelijke en organisatorische vernieuwingen. Tijdens het doorvoeren van deze vernieuwingen kunnen problemen optreden. Op het congres zal er door de verrekijker gekeken worden om oplossingen te vinden voor deze problemen. Ben je gemotiveerd om de uitdaging aan te gaan om de grenzen te verleggen die men bij bestuurlijke vernieuwing tegenkomt? Schrijf dan alvast **dinsdag 18 & woensdag 19 mei 2004** in je agenda. De locatie zal nader bekend worden gemaakt. Voor meer informatie kun je kijken op onze website www.lcb.nl, mailen naar info@lcb.nl of even langskomen bij 4B-25.

B.E.L.-COMMISSIE

Beste medestudenten,

Wij (Agnes, Alexander, Caroline, Evelien, Jesse en onze commissaris Wouter) zijn de Bestuurskundige Evaluatiecommissie Leiden (B.E.L.) en willen op deze manier laten zien wie we zijn en wat we doen in ons drukke commissieleven.

In de eerste plaats zijn wij er om het onderwijs te evalueren. Dit houdt in dat we drie keer per jaar discussiepanels houden om jullie mening over de colleges, werkgroepen, docenten etc. te peilen. Vervolgens gaan we hiermee naar de docent in kwestie die hier dan weer een reactie op kan geven. Mocht er veel onderbouwde kritiek zijn dan zullen we die uiteraard ook kenbaar maken en proberen er iets aan te veranderen.

We proberen actief voor jullie op te komen en de negatieve punten in het onderwijs te signaleren. We leggen de docenten de punten voor waarvan de studenten denken dat ze verbeterd zouden kunnen worden. Daarom is het nodig dat ook wanneer je niet uitgenodigd bent voor de paneldiscussies, en je toch negatieve of juist positieve kritiek hebt deze laat horen. Dat kan via onze BEL-mail, belcommissie@fsw.leidenuniv.nl.

We willen dit jaar een mooie, kritische en vernieuwende gids gaan maken. Verder zullen jullie vaker in de BB tussentijdse rapportages van ons vinden. Ook praktische gegevens zoals slagingspercentages en studiepunten per vak zullen we gaan vermelden. En uiteraard per vak een kritisch verslag.

Eigenlijk zijn wij dus jullie helpdesk voor alle problemen en klachten (maar dan wel alleen wat betreft onderwijs, voor de rest van de problemen kun je bij de studentenpsychologen terecht!) en het medium tussen docent en student. Dus schroom niet om ons aan te spreken!

Bestuurskundige Evaluatiecommissie Leiden 2003-2004,

'De BEL-hamels'

OPLEIDINGSCOMMISSIE

Even voorstellen: de opleidingscommissie

Velen die dit stuk lezen zullen geen besef hebben wat de Opleidingscommissie van het Departement Bestuurskunde is, wie hierin zitting hebben en al helemaal niet wat de precieze bezigheden zijn van deze commissie. Wisten jullie bijvoorbeeld dat op de vijfde een mooie brievenbus van de Opleidingscommissie hangt waar je je vragen en opmerkingen kan deponeren? Iedereen is waarschijnlijk al honderd keer langs deze bus gelopen zonder dat die iemand ooit is opgevallen. Wisten jullie ook dat de drie student-leden van de Opleidingscommissie officieel gekozen behoren te worden door de studenten Bestuurskunde? Ik denk eigenlijk dat jullie dit niet weten en aangezien de Opleidingscommissie er ook is voor de studenten Bestuurskunde wil ik hierover graag wat licht in de duisternis scheppen.

Het beste startpunt is dan om duidelijk te maken wie er zitting hebben in de commissie. De Opleidingscommissie bestaat officieel uit zes leden, drie stafleden van het Departement Bestuurskunde en drie student-leden. De stafleden zijn op dit moment de heer Wuisman (die ook voorzitter is), mevrouw Dimitrova en de heer Breeman. De student-leden zijn Wouter Zantinge, Ine Koevoet en ondergetekende. Daarnaast zijn de studieadviseur, mevrouw Nelissen en het student-lid van het Opleidingsbestuur, Hendriekje van der Meer, vaak ook aanwezig bij de vergaderingen.

Dit brengt mij naar het volgende punt, de werkzaamheden. De Opleidingscommissie komt ongeveer eens in de twee maanden samen en heeft als belangrijkste taak om toe te zien op de opleiding en het onderwijs en het opleidingsbestuur hierover te adviseren. In praktijk betekent dat de commissie bijvoorbeeld meedenkt over de invulling van de roosters en de jaarindelingen. Wanneer problemen ontstaan met te hoge studielast binnen bepaalde trimesters, dan is het ook aan de Opleidingscommissie om dit te signaleren.

Daarnaast houdt de commissie zich bezig met veel zaken die nauw gerelateerd zijn aan de opleiding en haar studenten. Een aansprekend voorbeeld is misschien het aanmelden voor tentamens. Art. 4 van de Regels en Richtlijnen van de Orde en Examenreglement (O.E.R.), dat iedere student eigenlijk behoort te kennen, stelt nadrukkelijk: 'deelname aan een schriftelijk tentamen vindt niet plaats dan na deugdelijke en tijdige aanmelding'. Het Opleidingsbestuur wil deze regel strikter gaan handhaven, tegelijkertijd zijn veel oudere studenten totaal niet gewend om altijd aan te melden en dat kan tot ongewenste problemen leiden. Het is dan aan de Opleidingscommissie om het Opleidingsbestuur op deze mogelijke problemen te wijzen en eventueel te adviseren.

Dit studiejaar is in die zin bijzonder dat dit voorjaar op het Departement Bestuurskunde de visitatie plaatsvindt. De gehele opleiding zal doorgelicht worden en om het simpel te zeggen zal zij zich moeten bewijzen, zowel naar Nederlandse instanties als naar Europese instanties. De Opleidingscommissie zal in dit verband ook nadrukkelijk gehoord worden over de opleiding. Daarnaast zullen ook studenten uit alle geledingen van de studie, dus niet alleen de studenten die actief zijn, naar hun meningen en ervaringen gevraagd worden. Jullie kunnen je dus voorbereiden...

Ik bemerk dat het nog steeds moeilijk aan te geven wat de Opleidingscommissie precies doet, ik hoop dat ik in elk geval een tipje van de sluier heb kunnen oplichten. Het zijn op het eerste gezicht niet de meest aansprekende, wereldschokkende onderwerpen die aan bod komen, maar zeker wel van belang voor het functioneren van het departement en het welbevinden van de studenten. Het belangrijkste is voor jullie om te weten is dat mochten jullie vragen of opmerkingen hebben over het onderwijs en de opleiding, de student-leden van de Opleidingscommissie en het student-lid van het Opleidingsbestuur hiervoor de aangewezen personen zijn. □

Daan Groot

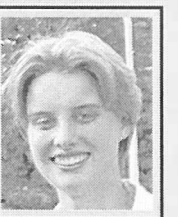
Even Voorstellen

Zoals je net hebt kunnen lezen in het stuk over de Opleidingscommissie vervul ik de taak van student-lid in het Opleidingsbestuur. Sinds oktober jongstleden heb ik de plek van Arthur van Wijk overgenomen en ben ik druk bezig met het bijwonen van vergaderingen. Als student-lid woon je de vergaderingen bij van het Departementsbestuur. Bij zaken met betrekking tot het Opleidingsbestuur mag je stemmen, bij andere zaken heb je een adviserende stem.

Het doel van deze functie is een schakel te vormen tussen de studenten en het bestuur van het Departement. Naast mijn taak in het DB ben ik ook bij de vergaderingen van de Opleidingscommissie aanwezig en heb ik zitting in sollicitatiecommissies. Dit is in het heel kort even wat de functie van student-lid inhoudt. Mocht je vragen, klachten, opmerkingen of tips over de opleiding hebben dan kun je die bij mij kwijt.

Met vriendelijke groet,

Hendriekje van der Meer

Vrede en veiligheid

Verslag Keuzevak International Conflict Prevention and Rebuilding Management

De wereld om ons heen is niet bepaald stabiel. Goede en minder goede ontwikkelingen strijden voortdurend om voorrang en botsingen tussen rivaliserende belangen liggen alom op de loer. Er bestaan spanningen en conflicten tussen staten, binnen staten en tussen groepen met verschillende identiteit.

Neem bijvoorbeeld de huidige situatie in Irak. Hier was sprake van een conflict tussen staten, daarna volgde de interventie nu staat de wederopbouw centraal. Het is niet onwaarschijnlijk dat je tijdens je werk in het openbaar bestuur op enig moment met dergelijke internationale conflicten te maken zult krijgen. Dan is het van belang om over kennis en informatie te beschikken om daarmee om te gaan, daarop adequaat te kunnen reageren en dus meer te weten over *international conflict prevention and rebuilding management*. Samen met militaire en civiele studenten hebben wij dit najaar een keuzevak gevolgd dat op dit onderwerp inging. Dit was voor ons zo'n unieke ervaring dat we deze graag met andere bestuurskundigen willen delen.

Het betreffende keuzevak is een initiatief van het Platform Defensie-Bedrijfsleven, gevestigd in de Malietoren, het gebouw van de werkgeversorganisatie VNO-NCW. Het Platform heeft tot doel Defensie en het

bedrijfsleven - en de gehele maatschappij in het verlengde daarvan - dicht bij elkaar te brengen: niet onbelangrijk voor het draagvlak van Defensie, zeker na het opschorten van de dienstplicht en het gaandeweg inkrimpen van Defensie.

Binnen de muren van het Kasteel van Breda van de Koninklijke Militaire Academie, hebben zo'n 30 civiele en militaire studenten zich gezamenlijk verdiept in conflictbeheersing en wederopbouw van post-conflictlanden. In een viertal blokken van twee dagen, zijn verschillende benaderingen gekozen met betrekking tot het bespreken van het onderwerp.

In het eerste blok werd gesproken over het ontstaan en het voorkomen van conflicten en over trends in de ontwikkeling daarvan. Dit werd geïllustreerd aan de hand van de casus Bosnië. In het tweede blok ging het over het beheersen van conflicten, over de

politieke, militaire, economische en juridische strategieën die daarbij kunnen worden aangewend. Bijvoorbeeld het opleggen van sancties, al dan niet met geweld. In het derde blok werd gesproken over de samenwerking tussen de verschillende spelers die willen bouwen aan vrede, het omgaan met cultuurverschillen, het optimaal benutten van het bedrijfsleven en het realiseren van effectieve verbanden tussen de verschillende spelers. Hier ging het dus meer over rebuilding management en kwam er bijvoorbeeld iemand van het Rode Kruis iets over praktijkervaringen

"Vooral de confronterende film *Warriors* heeft ons kennis laten maken van de realiteit van conflicten"

vertellen. In het laatste blok kwam een en ander dichterbij, toen werd gesproken over principes van onderhandelen, het omgaan met stress, het hanteren van ethische kwesties en werd conflict een meer persoonlijke ervaring. Vooral de confronterende film *'Warriors'* heeft ons kennis laten maken met de realiteit van conflicten.

Elk blok verzamelden we op donderdagochtend om 9.30 uur in de 'Bolognaal' van de KMA. Na de koffie gingen we de collegezaal in. We begonnen met een aantal hoorcolleges. De colleges werden verzorgd door hoogleraren en docenten van de Faculteit van Militaire Wetenschappen tezamen met een reeks van bekende gastdocenten uit het veld van vrede en veiligheid. Bijvoorbeeld prof. dr. R. de Wijk van o.a. Clingendael, dr. J. Colijn van de Erasmus Universiteit, prof. dr. G. Sanders van de Rijksuniversiteit Groningen en dr. F. van der Meer van onze eigen universiteit. De samenhang tussen de verschillende colleges werd duidelijk door de samenvattingen van

Kolonel Visée, wat hij op een voor hem kenmerkende wijze prachtig kon verwoorden. Tijdens een aantal hoorcolleges kregen we een groepsopdracht mee en gingen daar vervolgens in gemengde groepjes mee aan de slag. Op een later tijdstip werden hier dan presentaties of discussies over gehouden. Sommige onderwerpen werden geïllustreerd met een film. Na deze lange eerste dag gingen we om 21.30 uur naar het hotel. Om in militaire termen te spreken: 'verplaatsing naar hotel'.

Na een intensieve dag was het dan tijd voor ontspanning. Na een frisse duik in het zwembad hingen we nog even gezellig aan de bar in het hotel. Meestal zochten we rond 1.00 uur onze hotelkamers op, maar tijdens het laatste blok hebben we tot in de vroege uurtjes het nachtleven van Breda verkend. Vrijdag om 8.00 uur vertrokken we weer met de bus naar de KMA om daar tot 16.00 uur weer een aantal leerzame colleges te volgen.

Na de afgelopen 4 blokken, kunnen we concluderen dat het Platform Defensie-Bedrijfsleven geslaagd is in de opzet van het keuzevak. De kloof tussen burger en militair is voor ons veel

kleiner geworden nu we inzicht hebben in de militaire manier van denken. Dit is vooral te danken aan de interactie tussen militairen en civiele studenten tijdens de groepsopdrachten, lunches, diners en gezellige avonden. Daarnaast hebben we veel geleerd over het ontstaan, de achtergronden en de dynamiek van internationale conflicten door de vele interessante colleges van verschillende docenten. Dit alles werd op een zeer goede manier begeleid door kapitein ter zee drs. W.F. Visée van het Platform Defensie-Bedrijfsleven en dr. R. Moelker van de KMA.

groepsopdracht mee en gingen daar vervolgens in gemengde groepjes mee aan de slag. Op een later tijdstip werden hier dan presentaties of discussies over gehouden. Sommige onderwerpen werden geïllustreerd met een film. Na deze lange eerste dag gingen we om 21.30 uur naar het hotel. Om in militaire termen te spreken: 'verplaatsing naar hotel'.

Na een intensieve dag was het dan tijd voor ontspanning. Na een frisse duik in het zwembad hingen we nog even gezellig aan de bar in het hotel. Meestal zochten we rond 1.00 uur onze hotelkamers op, maar tijdens het laatste blok hebben we tot in de vroege uurtjes

het nachtleven van Breda verkend. Vrijdag om 8.00 uur vertrokken we weer met de bus naar de KMA om daar tot 16.00 uur weer een aantal leerzame colleges te volgen.

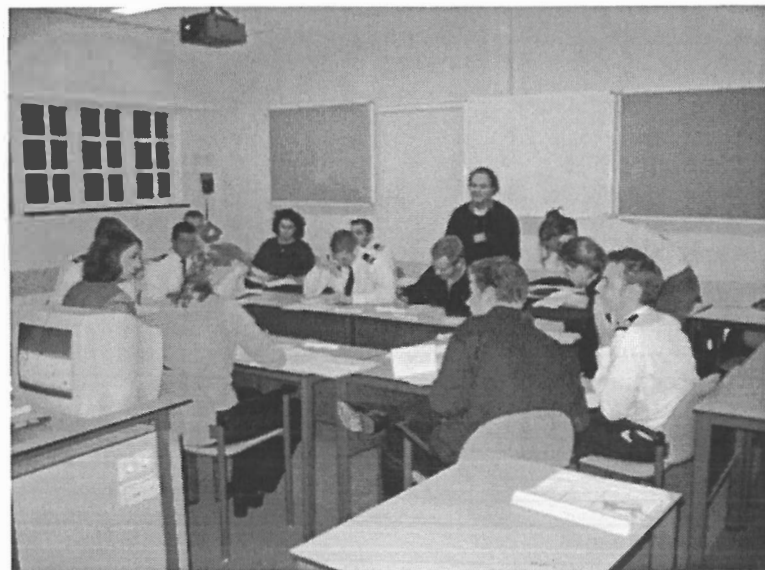
Na de afgelopen 4 blokken, kunnen we concluderen dat het Platform Defensie-Bedrijfsleven geslaagd is in de opzet van het keuzevak. De kloof tussen burger en militair is voor ons veel kleiner geworden nu we inzicht hebben in de militaire manier van denken. Dit is vooral te danken aan de interactie tussen militairen en civiele studenten tijdens de groepsopdrachten, lunches, diners en gezellige avonden. Daarnaast hebben we veel geleerd over het ontstaan, de achtergronden en de dynamiek van internationale conflicten door de vele interessante colleges van verschillende docenten. Dit alles werd op een zeer goede manier begeleid door kapitein ter zee drs. W.F. Visée van het Platform Defensie-Bedrijfsleven en dr. R. Moelker van de KMA. □

Arthur van Wijk & Leonique van Tol

Mocht je ook geïnteresseerd zijn in dit bijzondere keuzevak, dan kun je contact opnemen met Arthur of Leonique.

Groepsfoto van de studenten

Stageverslag: Jan Jaap van Halem

Internship at the Dutch Embassy to the United Nations, New York

From the 10th of January to the 18th of May 2003, I was an intern at the Dutch Permanent Representation to the United Nations in New York as part of my Graduate Degree. A personal note is annoying to most, but I want to dedicate the few words you will find below to the people behind the daily laughers at the mission

First and utmost the diplomats at the Permanent Representation or 'mission' are bureaucrats at a Dutch ministry. They serve their minister and are confronted with a large organization in which they have to function. Secondly they are diplomats working in the Foreign Service. In the classic sense, they 'represent their king'. They work with a very limited discretionary space and are tightly monitored by their superiors in The Hague when it comes to what is being said. The timing of and way in which things are presented are the essence of diplomacy and proof the talent of the diplomats. The diplomats at the Permanent Representation in New York made it to the most wanted mission of the whole ministry, and this high competition assured the mission of very capable personal. I found the group cohesion impeccable and this is in my opinion largely due to awareness of the circumstances the diplomats were confronted with both from the 'home front' in The Hague and the position of their mission in New York, which brings me to my final point. The Dutch diplomats seemed to be highly esteemed by both the UN-family and the other missions in New York. The Dutch bring with them a large pile of money and seem to get a long with the idealistic larger donors, more pragmatic powers and the developing countries. All this adds up to an atmosphere where the diplomats showed up happy at work, facing daily problems, but dealing with all of them with a lot of trust, confidence and - very important - fun.

Valuing administrative staff, royal visitors, colleagues at UN meetings and interns for what they were worth, the diplomats seemed to aim at a 'professional organization' as Mintzberg would call it. Capacities are the determining factor in the mission, not structure or hierarchy. In my

impression this has lead to a team of very self-reliant and at the same time collegial diplomats.

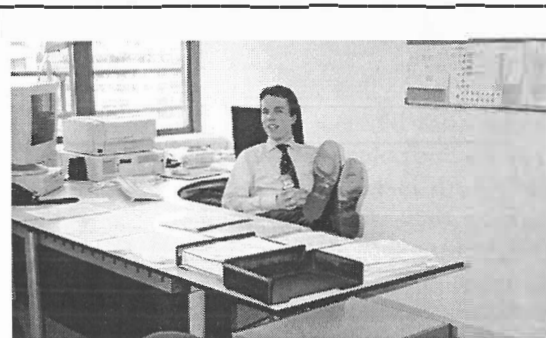
An all-consuming topic for the mission during my stay was the upcoming Dutch presidency of the EU in the second part of 2004. In an increasing number of topics the EU speaks as one to the UN. Depending on the mandate, the Commission or the Council speaks on behalf of the EU member states. Where there is no mandate the EU countries coordinate their position as much as possible. From July 2004 the Dutch mission will be in charge of all EU coordination for six months during the Dutch Presidency. Not only the always extremely busy General Assembly of the UN will take up most of the time, but also for the first time EU coordination will need to take place with the enlarged EU.

The main duty of interns is to make reports of the many meetings that are being held at the United Nations head quarter in New York. The permanent staff of the mission can only visit as many meetings as they have staff for and often the ministry in The Hague is interested in a wider range of topics. When I heard that I could start at the mission beginning January 2003 I had ten working days and the holidays left to organize myself. Only 18 hours before I landed at JFK I handed in my last papers at University and the day before I assured my successor, as student-assistant, knew what the Dean of our Faculty expected of her. Some 5 hours after boarding the USI drank my first beers in the Meatpacking District. Forty-eight hours later I had had my first day at work and we sat front row at a Broadway show where I realized that our table was better than the one

Brad Pitt and his company arranged that day across the boardwalk.

The first four weeks in New York I more or less functioned on my autopilot. I was assigned to the Economic and Social Section of the mission. In the coming four months I would visit meetings in the full range of topics that my section covered. Reporting to The Hague on the United Nations Forum on Forests on the day the Security Council saw the end of diplomacy on the Iraq crises was for me the most notorious one. The amount of dossiers I saw passing by gave me the chance to get an impression of the broad scope of work of the UN-family. There was always enough to do.

I got the chance to learn about the relation between the UN Funds and Programs and their donors. The main donor countries of the UN function as the stakeholders of those agencies. The UN is being held accountable to them during Executive Boards. As one of the largest contributors to the UN, our mission seemed to be behaving like a larger shareholder. There are mainly two ways our mission and the ministry in The Hague try to influence the Funds and Programs. There are the official meetings in which both the EU (and in cases where no consensus is reached within the EU the Netherlands directly) can make statements. It is up to the Board of the respective agency to find common positions in all these statements and to use them to formulate a new policy plan that everybody can find themselves in. Informal meetings between the Funds and Programs and their 'shareholders' are frequently held to get information first hand and more direct. The better the agencies are aware

Jan Jaap op zijn stageplek in New York

of the wishes and demands of the donors, the better chance they have to appease them and duly keep the flow of funding coming in.

My task during the numerous Executive Boards was to assist the Dutch team consisting of the delegation from The Hague and the Permanent Representative in New York. Since in the weeks of the Executive Boards the two processes described above were happening at the same time, I usually followed the official sessions where the statements were made, while the diplomats were holding consultations with other member states and the representatives of the Funds and Programs. The Dutch mission also chaired the Humanitarian Liaison Working Group, an informal group of Permanent Representatives involved in humanitarian affairs that several times I assisted by writing parts of the reports on those meetings.

In an ad hoc working group UN reforms were discussed. The formal meetings accounted for the decisions about the approach, the progress and next steps towards a concluding text. In the informal meetings three blocks and some non-aligned countries discussed the possibilities. The G77 represented by Morocco, the US and the EU where the main actors. Simply said, everybody agreed on the need to reform, but the G77 wanted more means of implementation - money - and the EU and US did not, since the burden would be on their side. The country that held the presidency, Greece, headed the EU

coordination meetings and presented 'our' case to the others.

Both the G77 and the EU presented common positions that were compromises of a set of positions. The set of compromised compromises needed to be compromised once again during the 'informal' UN meetings. To get somewhere near the objectives each of the actors in the UN informal meetings needed to present a clear-cut fighting paper, that could lead to an acceptable compromise. In the end the groups informally seemed to agree to prevent damage to the follow-up process by not adding new follow-up processes. It showed me a lot about the prioritizing within our mission, the game of negotiation within the EU and the trench-like diplomacy in the social-economic field, resulting from the one country-one vote approach in the General Assembly, to which the Working Group belonged. Luckily I also got some jobs to do more appropriate for an intern, in the American meaning of the word. There was a fine set of data I collected in order to explain that for example on liposuction by men in the US, more money was spend than by the whole UN family, which budget more approached that of New York 'bravest', the fire fighters. I was also made - partially - responsible for the cheese and grapes at a reception the Prince of Orange visited.

Lessons learned

My duty was to listen, summarize and analyze political viewpoints of my

counterparts, in order to inform The Hague in a couple of sentences about meetings that lasted for hours. Most important for me was to know what The Hague was interested in, what common knowledge was that they were not interested in and what new, surprising information was presented. Through listening and listening I got the impression that by observing the diplomats a lot of information about the relevance of what was said, could be abstracted. In the end the knowledge about the dossiers still is the most important factor contributing to successful reporting. And more than that, most things on the daily schedule of the UN do not bring about new information, but reaffirm what countries agree on. This relatively boring focus on common agreements is perhaps the crux of the United Nations. 'Slow down you move to fast, you've got to make the moment last,' sang Simon and Garfunkel. This slogan described precisely the feeling I had in New York. The unique opportunity I got to be an intern at the Dutch mission to the UN head quarter is something fantastic. The coincidence that the UN have their head quarters in New York made it possible to say that I 'lived the dream' earlier in my life that I had ever expected. With my fellow interns we took the opportunity to discover the bars and restaurants in all parts of Manhattan, play soccer in Central Park with a bunch of Dutch expatriates and just strolled through a city that felt like home in a matter of days. New York is a city of proud, hard working people, who get nothing for free, but the life of a New Yorker.

It is not easy settling for less once you have seen what is possible in life. In that sense an experience as this does not make the live of a young student easy. The pressure from yourself and others after an internship in New York is easily weight up to though, by even the daily hang-over run from Washington Square, University Plaza, Union Square, through the Subway to Grand Central, Lexington Avenue and than 45th street, where a great bunch of the happy few were also dying for their cups of coffee. □

Jan Jaap van Halem

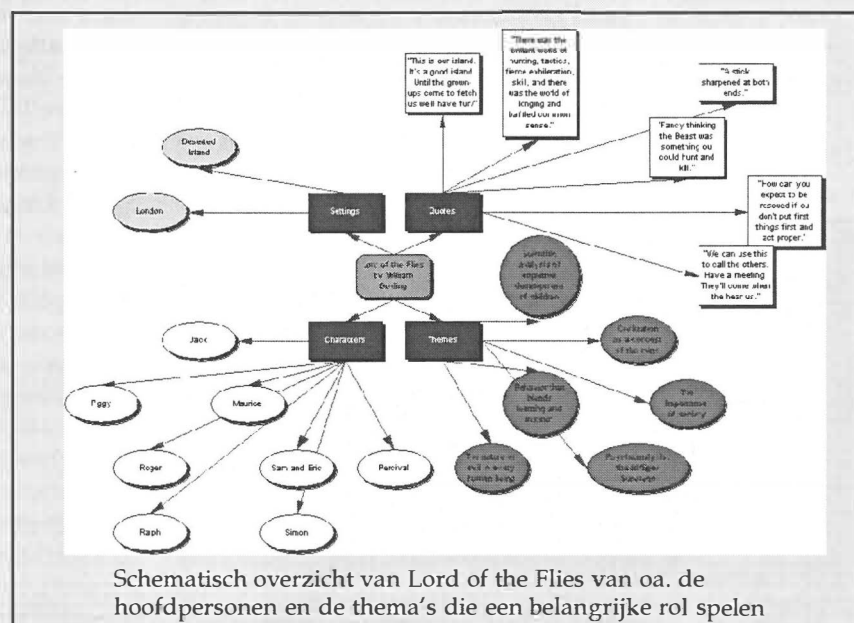
New York in de winter

BB's Boekenhoek: Lord of the flies

Academici zijn belezen mensen. Dat zouden ze in ieder geval moeten zijn, teneinde zichzelf intellectueel te mogen noemen. Aangezien bestuurskunde een studie is, die veel tijd en ruimte laat voor verdiepende bezigheden naast het verplichte programma leek het de redactie van de Bestuurskundige Berichten op zijn plaats om de lezers een aantal suggesties te doen voor boeken die ter lering en vermaak gelezen kunnen worden. Ter lering inderdaad, want de boeken die dit jaar in de BB besproken zullen worden zijn allemaal in meer of mindere mate bestuurskundig verantwoord.

Het eerste boek in deze nieuwe rubriek betreft een klassieker, 'Lord of the flies', van William G. Golding. Voor het eerst gepubliceerd in 1954, is het uitgangspunt van het boek een 3^e Wereldoorlog, waarin Engeland getroffen wordt door een kernbom. Een scenario wat voor die tijd een angstwekkend hoog potentieel realiteitsgehalte had. Een groep schoolkinderen wordt met een vliegtuig vanuit Engeland weggevlogen en belandt na een crash op een onbewoond eiland. Het boek beschrijft vervolgens de wijze waarop de schoolkinderen met elkaar proberen een nieuw samenlevingsverband op te bouwen waarbij thema's als rechten en plichten, democratie, maar ook anarchie aan bod komen. Zonder al te veel te verklappen over de afloop van het boek kan ik opmerken dat het opbouwen en draaiende houden van een samenlevingsverband, zoals te verwachten, veel problemen oplevert. Het openbaar bestuur en dus ook Bestuurskunde heeft in de realiteit te maken met mensen die zich willen onttrekken aan de samenleving of er zelfs in opstand tegen komen. Wat er kan gebeuren wanneer er geen autoriteit of juist een te krachtige autoriteit boven een samenleving staat, schetst Golding in 'Lord of the flies' op schitterende wijze door de ogen van een stel kinderen. 'Lord of the flies' is een beklemmend en op momenten zelfs een angstwekkend boek, dat een aantal thema's behandelt die voor Bestuurskundestudenten erg interessant zijn. □

Peter Kasbergen

Indien u een boek heeft gelezen wat u bestuurskundig verantwoord vindt en waarvan u anderen graag kennis wil laten nemen bent u van harte welkom om de redactie van de BB van de titel op de hoogte te stellen of een stukje van maximaal een half A4-tje in Word als kopij in te leveren. Let wel, het hoeft niet per se een roman te betreffen. Vakliteratuur mag ook.

Waarom niet Den Haag? Als je voor het stadhuis staat dan zie je het pas. Wat een gebouw, wat een ambitie. En zodra je binnenkomt voel je het: dit is een grote gemeenschap. Met een veelheid aan mensen, culturen, architectuur en bedrijvigheid. Zo divers als het stadhuis, is heel Den Haag. Mensen die de grote stad draaiende houden door haar te organiseren, besturen en moderniseren. Daar wil je toch bij horen, daar wil je toch aan proeven, daar wil je van leren. Als dat voor jou opgaat, is werken in het traineeprogramma misschien wel iets voor jou.

Gemeente Den Haag

Het trainee-programma start elk jaar in september. Medio januari is het informatiepakket en het inschrijfformulier beschikbaar.

Bij de gemeente Den Haag werken ruim 7500 mensen verdeeld over 13 diensten. Deze diensten zorgen gezamenlijk voor een enorm pakket aan dienstverlening aan haar inwoners. De ene dienst is meer met uitvoerend werk, de andere dienst meer met beleidstaken bezig. De miljardenbegroting dwingt tot een bedrijfsmatige en zakelijke werkwijze. Sommige onderdelen moeten zelfs concurreren met het bedrijfsleven om interne opdrachten te verwerven. De gemeente Den Haag heeft daarom zowel een maatschappelijke als bedrijfsmatige oriëntatie.

Meer informatie en meer banen?
www.denhaag-vacatures.nl

■ TRAINEE

In Den Haag kun je twee jaar als trainee aan de slag. Je bent verantwoordelijk voor in elk geval twee projecten bij twee verschillende onderdelen van de organisatie. Met je coach en je mentor maak je een persoonlijk ontwikkelingsplan. Tijdens de eerste negen maanden volg je naast je werk een introductieprogramma. Daarnaast werk je nog gemiddeld 1 dag per week met andere trainees aan een gemeentebreed project of volg je een training.

Meer weten? www.denhaag-vacatures.nl
of bel Nathalie Denz (070) 353 2502; mail: n.denz@bsd.denhaag.nl

Kennis en vaardigheden

- universitaire opleiding;
- maximaal twee jaar werkervaring;
- initiatief, teamgeest en een resultaat- en veranderings-gerichte houding.

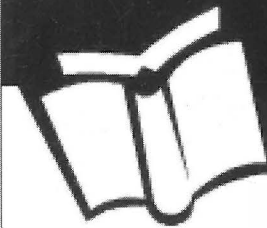
Arbeidsvoorwaarden

- startsalaris ± € 2341,-;
- uitstekende opleidingsfaciliteiten;
- activiteiten van Jong Den Haag;
- baangarantie en postdoctorale opleiding na trainee-programma.

Kooyker*)

**voor je
studieboeken...**

...en meer!

Breestraat 93 & 127, 2311 CM Leiden

Telefoon (071) 5160500

E-mail: bree127@kooyker.nl

www.kooyker.nl